cadavera ſepelire, juxta textus *in l.7. tit.13. part.1. l.fin. tit.31. part. 7.* imo clerici, vel monachi furtim, ſeu per vim corpora punitorum extrahentes, graviter puniuntur *in l. addicto 7. C. de Epiſc. aud.* & cadavera ita depoſita, & in Eccleſiam aſportata, immunitate Eccleſiaſtica non gaudere, probavit eruditus vir D. Ludovicus de Egea *in tr. de cadaver. punit.*

6 De actionibus in hæredis dandis, vel non.

Deinde ſciendum eſt, hæredes ex contractibus defunctorum in ſolidum eiſdem actionibus conveniri, quibus eorum auctores tenebantur; ad legata vero in teſtamento relicta ſolvenda, ex quaſi contractu teneri, §. *hæres*, ubi Inſtitutarii, *de obligationibus quæ ex quaſi contractu*, licet contractus pro quaſi contractu ponatur *in leg. penult. §. fin. ff. de ſeparationibus*; & etiam licet *in leg. unic. Cod. ut actiones*, dicatur obligationem legati oriri ex contractu, ea verba ſunt referenda ad ſtipulationem, de qua ibi agitur, non vero ad obligationem legati. In hac tamen parte obſervandi ſunt textus *in leg. 2. §. 5. ff. de judiciis, leg. 35. ff. de uſufruct. leg. poſtquam 5. ff. ut legatorum, leg. ſi legati 28. ff. de pignor. leg. final. ff. ut in poſſeſſ. legat. leg. fundum, ff. de condit. & demonſt. leg. ſi communis, juncta leg. 13. §. qui 9. ff. de acceptil. leg. fin. Cod. ad Trebel. leg. 3. §. 4. ff. nautæ, caupones, l. 60. §. hæredem, ff. locati*. Ex delictis tamen defunctorum non tenentur niſi decedant jam pœna irrogata, ut *in l. 3. §. quod autem, ff. quod quiſque juris, l. Gajus, ff. ad Syllan. l.8. in fine, l.11. l.13. in fine, cum leg. ſeq. ff. de publican.* aut, niſi lis conteſtata fuerit cum defuncto, ut *in leg. 12. ff. R. V. l. pœnales 32. ff. ad leg. Falcid. leg. 6. §. fin. ff. de aqua pluvia*; vel niſi crimina publica ſunt, ut *in leg. ex judiciorum 20. ff. de public. judic. leg. 2. ff. ad leg. Jul. repetund. leg. fin. ff. de bonis eorum qui ante ſententiam, leg. fin. ff. ad leg. Jul. majeſt. leg. 15. §. 2. ad Turpil.* Valent. *t. 2. illuſtr. tr. 2. c. 2.* aut niſi delictum proveniat ex contractu, ut *in leg. conductorem, Cod. locati*, aut niſi rei perſecutionem contineat, ut probat Pichardus *in §. 1. Inſtit. de perpet. & tempor.*

Quibus ita animadverſis, ratio præſentis deciſionis ex eo provenit; nam, ut proximo commentario diximus, quibus communicamus vivis, communicare etiam debemus defunctis: & quia excommunicati in præſenti ſpecie pro ſuis ſceleribus, fuerant abſoluti, atque gremio Eccleſiæ reſtituti, ideo cum Pſalmis, & oblationibus ad ſepulturam Eccleſiaſticam recipi valent, ſed quia ſatisfactione promiſſa ipſi fuerant abſoluti, ideo eorum hæredes tenentur pro damnis ab eis illatis ſatisfacere, & exonerare conſcientiam illorum; quia hæc obligatio, licet ex delicto proveniat; tamen rei perſecutionem continet. 7 Traditur decidendi ratio, & reſpondetur difficultatibus. Nec tunc obſtat prima dubitandi ratio ſupra adducta; nam verum eſt, regulariter omnes eos, quibus communio conceditur, ad ſepulturam eſſe admittendos, niſi damnati ſint ob graviora ſcelera, relata ſupra *in c. ſacris*; quo caſu accipiendus eſt textus *in dict. c. placuit*, niſi illum referamus ad caſum, in quo qui pro ſuis ſceleribus puniebantur, pœnitentiam non petierant. Nec obſtat ſecunda difficultas, cui ut ſatisfaciant Interpretes, varia adducunt. Aliqui, quos refert Garanna *in præſenti*, diſcrimen agnoſcunt in hac parte inter jus civile, & canonicum. Phœbo, *deciſ.131. n.43.* docet, ideo hæredes in præſenti textu, & *in c. in litteris, de raptor.* teneri pro defunctis ſatisfacere, quia cum illi pœnitentes deceſſiſſent, & abſoluti, neceſſario ſupponendum eſt, tempore abſolutionis eos promiſiſſe ſatisfactionem; unde ex tali promiſſione hæredes recte obligantur pro eis ſatisfacere, juxta legem 2. & ult. *C. de hæred. act.* Sed licet hæc ſolutio vera ſit, facilius reſponderi poteſt, ſi ſpecies hujus textus referatur ad caſum litis conteſtatæ; vel cum actio erat rei perſecutoria; quo caſu hæredes etiam tenentur ex delictis defunctorum. Explicandus eſt textus *in c. 2. de raptor.* cum adductis in ejus notis.

TITULUS XXIX.

De Parochiis, & alienis Parochianis.

CAPUT PRIMUM.

Ex Concilio a *Africano*.

SI Epiſcopus ex Donatiſtis ad Catholicam unitatem eſt converſus, æqualiter inter ſe dividant eas, quæ ſic inventæ fuerint, niſi ambæ partes fuerint, ideſt, ut alia loca ad illum, alia ad alium pertineant: ita ut ille dividat, qui amplius temporis in Epiſcopatu habet, & minor eligat. Quod ſi forte unus fuerit locus, ad eum pertineat, quem plebs elegerit: ſed ſi antiqui Catholici ſuum voluerint, & illi ſuum qui ex Donatiſtis converſi ſunt, plurimorum voluntas paucioribus præferatur: ſi autem partes æquales ſunt, majoris temporis Epiſcopo deputetur. Si autem ita plurima loca inveniuntur, in quibus ambæ partes fuerint, ut non poſſint æqualiter dividi; veluti ſi impari numero fuerint, diſtributis locis, qui parem habent numerum, quicumque locus remanſerit, hoc in eo ſervetur, quod dictum eſt, cum de uno loco ſuperius tractaretur.

NOTÆ.

1 a EX *Concilio Africano*.) *Can.* 85. in Conciliis Latine verſis: in Græcis vero apud Ariſtinum, & Zonaram *can.* 119. in editione Tilii 120. in codice canonum Eccleſiæ Africanæ notis illuſtrato a Juſtelo habetur canon hic ordine 118. in hæc verba: „ Ita ſane, ut ſi Epiſcopus ex Donatiſtis ad catholicam unitatem converſus eſt, æqualiter inter ſe dividant eas, quæ ſic fuerint inventæ, ubi etiam ambæ partes fuerint, ideſt, ut loca ad illum, alia ad alium pertineant, ita ut ille dividat, qui amplius temporis in Epiſcopatu habet, & minor eligat. Quod ſi forte unus fuerit locus, ad eum pertineat, cui vicinior invenitur. Quod ſi ambabus Cathedris æqualiter vicinus eſt, ad eum pertineat, quem plebs elegerit. Quod ſi forte antiqui Catholici ſuum Epiſcopum voluerint, & illi ſuum, qui ex Donati parte converſi ſunt, plurimorum voluntas paucioribus præferatur. Si autem partes æquales ſunt, majoris temporis Epiſcopo deputetur. Si autem ita plurima loca inveniuntur, in quibus ambæ partes fuerint, ut non poſſint æqualiter dividi, velut ſi impari numero fuerint, diſtributis eis locis, qui parem habent numerum, quicunque locus remanſerit, hoc in eo ſervetur, quod ſuperius dictum eſt, cum de uno tractaretur loco. „ Hiſtoriam hujus collectionis Canonum Eccleſiæ Africanæ ex Conciliis Milevitanis, & Carthaginienſibus adduxi *in c. 1. de arbitris, c. 1. de judiciis*, & Donatiſtarum ſcniſma, atque collationem cum Catholicis habitam retuli pro hujus textus interpretatione *in capite quoniam, de offic. ordin. c. 1. de præſcript. cap. 1. de majorit. & obed.*

COMMENTARIUM.

2 CUM Epiſcopi Catholici magnopere curarent Epiſcopos Donatiſtas lucrifacere, & ad unitatem Eccleſiæ Catholicæ trahere, ne eo prætextu, quod ſedes proprias illi converſi non recuperarent, obdurati in ſchiſmate perſiſterent, varia circa diæceſes eorum PP. in Concil. Carthag. celebrato anno 418. temporibus Honorii, & Theodoſii ſtatuerunt, ut Donatiſtas allicerent ad unitatem Catholicam. In præſenti canone ſtatuerunt, ut ſi Epiſcopus ex Donatiſtis reverſus fuiſſet ad unitatem Eccleſiæ, cum alius Epiſcopus Catholicus in ejus diœceſi ordinatus erat, inter utrumque diæceſis divideretur, ita ut retento Epiſcopali honore, uterque miniſtraret in propriis locis, ita ut pars diæceſis ad unum, pars ad alium pertineret, ut de Epiſcopis Arianis ad fidem Catholicam converſis ſtatutum fuit in Concilio Toletano, ut retuli *in capite quoniam, de offic. Ordin.* Licet enim juris ſtricto rigore in una Cathedra duo ſimul Epiſcopi eſſe nequeant. Synodus Nicæna *can.* 8. quare cum Epiſcopi hæretici ad unitatem Eccleſiæ redibant, Presbyterorum, aut ſaltem Coepiſcoporum honor illis tantum ſervabatur, D. Cyprianus *l. 1. ep. 4.* & *l. 4. ep. 2.* probat Cironius *ad tit. de cler. ægrot.* poſtea tamen PP. Latini cum Donatiſtis, & Hiſpani cum Arianis mitius pacti fuerunt, videlicet ut ſervato honore Epiſcopali, in eadem diæceſi cum ipſis miniſtrarent. Sed quia communio plerumque parit diſcordias, *l. cum pater, §. dulciſſimis, ff. de leg. 2. l. in re communi, ff. de ſervit. urban.* & nullum remedium ad eas ſedandas aptius eſt, quam diviſio, *d. §. dulciſſimis*, unde Abraham *Geneſis c.* 13. ajebat: „ Ne quæſo ſit jurgium inter me & te, & paſtores meos, & paſtores tuos; fratres enim ſumus; ecce univerſa terra coram te eſt, recede a me, obſecro; ſi ad ſiniſtram ieris, ego dexteram tenebo; ſi tu dexteram elegeris, ego ad ſiniſtram pergam. „ Ideo PP. in præſenti ſtatim plebem dividendam eſſe ſanxerunt, certam formam diviſioni præſcribentes, videlicet ut unus ex Epiſcopis divideret, & diviſione facta, alter eligeret, ſi enim unus, idemque dividendi ſimul, & eligendi poteſtatem ſibi vindicet, iniquiſſima, imo & leonina diviſio erit, quod agnovit Marcus Tul. *l. 2. de Oratore*, ibi: " An ergo, *inquit*, oblitus es, Craſſe, Antonium ita partitum eſſe tecum, ut ipſe inſtrumentum Oratoris exponeret, tibi ejus diſtinctionem, atque ornatum relinqueret. „ Tiberius apud Dionem ajebat: *Quanam id ratione fiat, ut idem dividat, qui & pariter eligat.* Seneca, *l.5. de benefic. c.16.* ubi dum provincias, ut eligat, diſtribuit, ait; *Ut alter dividat, & alter eligat*. Conſtantinus etiam Imperator hoc privilegium ſingulari jure conceſſit uxori defuncti, quæ tacitum fideicommiſſum a ſe relictum detuliſſet, ut patrimonii dimidium ablatura, diviſionem

cum

BIBLIOTECA CENTRAL

cum fiſco celebraret, & portionem ipſa prior eligeret; notarunt Fornerius *l.5. rerum quotid. c.22.* Vinnius, *l.1. ſelect. c.34.* Æquior ergo certe eſt illa diviſionis forma, multorum populorum uſu, & variorum auctorum teſtimoniis comprobata, ut alteri diviſio, alteri electio concedatur, *l. 1. C. de his qui ſe deferunt, l.10. l.2. C. de metatis, & epid. l.2. C. quando & quibus quarta*. D. Aug. *l.16. de civ. Dei, c.50. Quando terrenorum aliquid partiendum eſt, major dividat, & minor eligat.* Illuſtrant ultra congeſtos a Barb. *in præſenti*, Mancinus *de triplici juris collat. l.1. c.20.* Forner. *d. c.22.* Stephanus Durantius, *q.* 37. Bronchorſt. *cent.1. miſcel. aſſert.52.* Cujac. *l. 13. obſ. c. 24.* & *in l.2. Cod. quando & quibus*, Andreas Scotus, *ad Senecam d. contrav. 3.* Gothofredus, *in d. l.2.* Myſingerus, *l.4. obſerv. c.37.* Arniſeus, *de jure reip. 2. p. relect. c.2. ſect.8. n.277.* Pineda, *t.1. mon. l.2. c.2. §.1.* & quoniam ætate provectiores præcipue judicii maturitate pollent, ideo diviſionis arbitrium eis plerumque conceditur, junioribus autem eligendi facultas; cujus diſtinctionis æquitatem commendans D. Ambroſius *l.1. de Abrahamo, c.3.* inquit: „ Firmior dividat, infirmior eligat, ne habeat quod conqueratur. Electionis enim ſuæ partem non poterit calumniari; non reſidet occaſio reſiliendi, cui datur optio eligendi. „ Nec diviſor gravatur, nam quo prudentior, eo cautior, ut nec in diviſione circumſcribatur, nec in electione fraudetur. D. Auguſt. *l.16. de civ. Dei, c.20.* idem factum Abrahæ referens, ait: " Hinc fortaſſis effecta eſt inter homines pacifica conſuetudo, ut quando terrenorum aliquid partiendum eſt, major dividat, minor eligat. „ Facit Seneca, *l. 6. declam.* 1. ibi: *major dividat, minor eligat*. Unde Patres Eccleſiæ in præſenti jubent, ut antiquior Epiſcopus dividat, junior vero eligat, ut nulla fraudis ſuſpicio in Catholicos dari poſſit. Et licet hanc diviſionis rationem in judicio familiæ erciſcundæ, aliiſque controverſiis in judicium deductis obſervari debere plures crediderint relati a Barboſa in præſenti; tamen rectius cum aliis exiſtimavit Vinnius, *d. cap.* 34. hanc diviſionis formam in pacifica bonorum poſſeſſione, ideſt extrajudiciali, obſervandam eſſe, nam ubi ſemel Judicis officium implorari cæpit, & cauſa in judicium deducta eſt, tunc omne id, quod in illo judicio continetur, cognitioni judicis relinquendum eſt, & ejus ſententia decidendum, aut ſi ſatis diffiniri nequiverit, ſorti committendum erit, *l. 4. & 5. ff. famil. erciſc. l. ſi duobus, Cod. communia, de legat. l. 2. Cod. quando & quibus quarta pars, §. ſi familiæ, Inſtit. de offic. judic.* Proſequuntur Patres in præſenti canone alium caſum; quando videlicet in diæceſi unus eſt locus, qui non accipit commodam diviſionem: & docent ad eum Epiſcopum ſpectare, quem plebs elegerit, & recte, cum hujus Concilii temporibus in electionibus Epiſcoporum non parum attenderetur populi conſenſus, ut probavi *in cap. 2. de elect.* Procedunt deinde PP. ad caſum illum, cum Catholici petunt ſuum Epiſcopum Catholicum, converſi vero a Donatiſtis ſuum converſum; & ſtatuunt, tunc majorem partem præferendam eſſe minori, juxta adducta *in cap. 1. de his quæ fiunt a major.* & ſi partes æquales ſint, locus antiquiori præſtetur, quia firmior, & idoneior creditur, ex ſupra traditis; & licet aliquis dicat hoc caſu Dei judicio, ideſt ſorte, dubium hoc dirimi poſſe, ut in Concil. Aquiſgr. *can.* 5. relato a Burchardo, *l. 3. Decreti, c. 22.* in hæc verba: " Plures baptiſmales Eccleſiæ in una terminatione eſſe non poſſunt, ſed una tantummodo cum ſubditis capellis; & ſi contentio fuerit de terminatione duarum matricum, plebs utrarumque decernunt; & ſi non conveniunt, lis Dei judicio decernatur. „ Id tamen procedit quando aliter negotium dirimi non poteſt: at vero in præſenti caſu populi ſuffragiis controverſia juxta regulas ſupra traditas decidi poteſt.

CAPUT II.

Ex Concilio a *Nannetenſi*.

IN *b* Dominicis diebus, vel feſtis *c* presbyteri antequam Miſſam *d* celebrent, plebem interrogent, ſi alterius parochianus in Eccleſia ſit, qui proprio contempto Presbytero ibi Miſſam velit audire: quem ſi invenerint, ſtatim b Eccleſia ejiciant.

a

NOTÆ.

1 a N*Annetenſi*.) Ita legendum, ut habetur in prima collectione, *ſub hoc tit. c. 2.* apud Burchardum *l.2. Decreti, c.92.* Carnot. *p.2. c.122.* Licet male a Carnotenſi citetur canon hic ordine 19. & a Burchardo 419. cum ſit can. 1. ipſius Concilii, ubi ita legitur. " Ut Dominicis, & feſtis diebus presbyteri antequam Miſſas celebrent, plebem interrogent, ſi alterius parochianus in Eccleſia ſit, qui proprio contempto presbytero ibi Miſſam velit audire; quem ſi invenerint, ſtatim ab Eccleſia ejiciant, & ad ſuam parochiam redire compellant. Similiter interrogent, ſi aliqui diſcordantes ſint, qui inter ſe litem implacabilem habeant; & ſi inventi fuerint, ſtatim reconcilientur. Quod ſi renuerint pacem ſuſcipere, ab Eccleſia ejiciantur, uſquedum ad charitatem redeant. Non enim poſſumus vel oblationem ad altare offerre, donec prius fratri reconciliemur. His ita peractis, ſacerdotes Miſſarum ſolemnia rite peragant. „ Et canon. 2. ejuſdem Concilii, ſic: „ Ut nullus presbyter alterius parochianum, niſi in itinere fuerit, vel placitum ibi habuerit ad Miſſam recipiat. „ De Concilio hoc Nannetenſi nonnulla adduxi *in c.1. de cohabit. cler.*

2 b *Dominicis*.) De antiquitate, & ſolemnitate diei Dominici plura adduxi *in c. 1. de feriis*: in præſenti tantum ſupponitur, in ea die teneri omnes fideles in propriam parochiam convenire, Miſſæque ſacrificio intereſſe, ut jubetur in Concil. Meldenſi *can.35.* in illis verbis: „ Diebus vero Dominicis, & Sanctorum feſtis, vigiliis, & orationibus, & ad Miſſas cuilibet Chriſtiano cum oblationibus eſt currendum, & tantummodo Deo vacandum. „ Conc. Agathenſi relato *in c. Miſſas, de conſecr. d. 1.* ubi PP. graviter increpantes nonnullos fideles, qui ante ſacerdotis benedictionem cum Miſſæ ſacrificium offerebatur, ab Eccleſia exire conſueverant, ita ſanxerunt: „ Miſſas die Dominico ſæcularibus totas audire ſpeciali ordine præcipimus, ita ut ante benedictionem ſacerdotis egredi populus non præſumat. „ Benedictio enim, de qua agunt Patres, dabatur a Presbytero in fine Miſſæ, ut ait Cæſarius Arel. qui prædicto Conc. præfuit, *homil.* 12. ibi: „ Ideo qui vult Miſſas ad integrum cum lucro animæ ſuæ celebrare, uſquequo oratio Dominica dicatur, & benedictio populo detur, humiliato corpore, & compuncto corde debet ſe in Eccleſia continere. „ Concil. Tolet. 4. *can.* 17. ibi: „ Sed poſt oblationem dominicam, & conſumptionem panis, & calicis, benedictio in populum ſequatur. „ Valfridus Strabo *c. 22. de rebus Eccleſiaſticis*, ibi: „ Statutum eſt Aurelianenſi Conc. ut populus ante benedictionem ſacerdotis non egrediatur de Miſſa. „ Amalarius *l.3. de Eccleſ. off. c.36.* ibi: „ Hunc morem tenet Sacerdos, ut poſt omnia Sacramenta conſummata benedicat populo, atque ſalutet. Deinde revertitur ad Orientem Domini aſcenſioni. „ Rabanus *l.1. de inſtit. cleric. c.33.* „ Poſt communionem ergo, & poſt ejuſdem nominis canticum, data benedictione a Sacerdote ad plebem, Diaconus prædicat Miſſæ officium eſſe peractum, dans licentiam abeundi. „ Plura de hac benedictione congeſſerunt Bar. *an.58. n.88.* Severinus, *in notis ad dict. Conc. Agathenſe*, Menardus *ad Sacram. D. Gregorii, f.* 28. Sauſay, *in Panopl. ſacerd. p.2. l.2. art. 7.* ubi exponit difficilem canon. 47. ipſius Concil. Agath. Eamdem oblationem audiendi Miſſam in diebus Dominicis præſcribunt PP. Conc. Conſtantinop. 6. *can.8.* his verbis: „ Diei Dominici tanta debet eſſe obſervatio, ut præter orationes, & Miſſarum ſolemnia, & ea quæ ad veſcendum pertinent, niſi aliud fiat. *Et paulo poſt*: Concurrendum etiam eſt cum oblationibus ad Miſſarum ſolemnia. „ Concil. Forojulienſe *can.13.* Conc. Emerit. *can.19.* Conc. Aurel.3. *can.* 18. Matiſcon. *can.* 1. Triburienſe *can.* 35. quorum verba refert Fileſacus, *de orig. paroch. c.5.* Inde ſacrificium Miſſæ appellatur Dominicum; D. Ciprian. *ep.* 63. ubi de Miſſa agens, ait: *Nunquid ergo Dominicum poſt cœnam celebrare debemus?* Ex actis S. Saturnini, & aliorum Martyrum probant Cerda, *in adverſ. ſacr. c.32. n.10.* Roma Subter. *t. 1. l.1. c.31.* plura P. Henao, *t. 3. de ſacr. Miſſæ, diſp. 40. ſect. 3.*

c *Presbyteris*.) Ideſt Parochi. Parochi enim in veteribus Eccleſiæ canonibus ſimpliciter presbyteri dicebantur. Conc. Emerit. *can.9.* ibi: „ Conveniens in omnibus nobis hæc manet ſententia, quæ digne cuſtodiatur in provincia noſtra. Placuit, ut quiſquis ab Epiſcopo ſanctum in poteſtate presbyteris ad diſtribuendum tempore opportuno acceperit Chriſma, nihil ab eis beneficii cauſa tollere, aut petere præſumat. Conc. Cart. 4. *can.36.* „ Presbyteri, qui per diœceſes Eccleſias regunt, non a quibuslibet Epiſcopis, ſed a ſuis; nec per juniorem clericum, ſed omni anno, aut per ſeipſos, aut per illum, qui ſacrarium tenet, ante Paſchæ ſolemnitatem chriſma petant. „ Quem canonem ex Concil. Valentino Hiſpaniæ citant Burchardus, *l.4. Decret. c.76.* Ivo Carn. *p.1. Decret. c.270.* & canon ille repetitus eſt in Conc. Vaſenſi *can.* 3. Vormatienſi *can.60.* Sueſſionenſi temporibus Pipini, ibi: „ Presbyter, qui in parochia eſt, in Cœna Domini rationem, & ordinem miniſterii ſui Epiſcopo reddat. „ Et *c. presbyter, 2. q.5. c. omnis presbyter, de conſec. d.* 4. Conc. Meldenſe *can* 75. Epaun. *can.* 7. 3

d *Miſſam celebrent*.) Publicam videlicet; olim enim ſemel tantum in hebdomada Miſſa publica celebrabatur. Juſtinus Martyr, qui ſacra, & Chriſtianorum cæremonias narrans, *apolog.2.* ſic ait: „ Die, qui Solis dicitur, omnes qui in oppidis, vel agris morantur, unum in locum conveniant, commentariaque Apoſtolorum, vel Prophetarum ſcripta legantur. „ Et in actibus Apoſtolorum, *c.20.* legitur: *Una autem Sabbati, cum conveniſſemus ad frangendum panem*. Ubi per unam Sabbati intelligi diem Dominicum, jam notavi *in c.1. de feriis*; & per fractionem panis intelligi Miſſæ ſacrificium, probat Vicecomes *volum. 3. de ritibus Miſſæ, lib. 3. c. 11.* Poſt vero cum de Gentilium in Chriſtianos odio non nihil remitti cœpiſſet, mos invaluit, ut omnibus feſtis diebus publicæ Miſſæ celebrarentur; quod accidit ante tempora Fabiani Papæ, a quo ita ſcriptum eſt *epiſt. 1. ad dilectiſſimos ubique Catholicæ Eccleſiæ commiuiſtros*, ibi: " Septem ergo Diaconos in urbe 4

Roma

U.A.N.L.

Roma per ſeptem regiones civitatis, ſicut a Patribus accepimus, habemus, qui per ſingulas hebdomadas, & Dominicos dies, atque feſtivitatum ſolemnia cum ſubdiaconibus, & acolythis ac ſequacium ordinum miniſtris, injuncta ſibi obſervant miniſteria, & parati omni hora ſunt ad divinum officium, & quicquid eis injungitur, peragendum. „ Eo enim loco Fabianus non modo ſacri diebus feſtis peragendi uſum demonſtrat, verum etiam illum a Patribus, hoc eſt majoribus ſuis, acceptum eſse teſtatur. De hac Miſsa publica, & de ejus ritibus agit Vicecomes *d. l. 3. c. 11.*

COMMENTARIUM.

Ex præſenti Concilii Nannet. canone talis deducitur communiter aſsertio: „ Parochi alienos parochianos diebus Dominicis, & feſtivis ad Miſsarum ſolemnia admittere non debent, imo eos abjicere. „ Probant eam textus *in c. nullus 5. q. 2. c. non oportet 36. de conſecr. d. 1.* can. 2. hujus Concilii

5 Concluſio traditur & probatur. ſupra relatus. Concilium Rothomag. *can. 5.* apud Burchardum *l. 2. Decret. c. 61.* Carnot. *p. 2. c. 121.* Concilium Cabilon. ſub Carolo *c. 19.* Toloſanum *can. 21* apud Fileſacum *de origine paræc. c. 6.* Senonenſe temporibus Franciſci I. *can. 12.* ibi: „ Admoneant frequenter curati ſuos parochianos, ut interſint Miſsæ parœciali diebus Dominicis, & feſtis per hebdomadam occurrentibus: quod ſi legitimo ceſsante impedimento abſque licentia ſui curati per tres dominicas neglexerint intereſse Miſsæ parœciali, denuncient ſtatim promotoribus, ut pro menſura contemptus, vel offenſæ puniantur. „ Theodulphus Aurel. Epiſcopus *in ep. ad parochos, c. 45. & 46.* ibi: „ Miſsæ quæ per dies Dominicos peculiares a ſacerdotibus fiunt, non ita in publico fiant, ut per eas populus a publicis Miſsarum ſolemnibus, quæ hora tertia canonice fiunt, abſtrahatur. „ Innocentius I. *in ep. ad Decentium Epiſc. c. 5.* refert Romanos fideles Dominicis diebus ad ſuos titulos, ſeu Eccleſias parochiales convenire ſolitos fuiſse. Carolus Magnus *l. 5. c. 220.* ibi: „ Ut omnis presbiter die Dominico cum pſallentio circumeat Eccleſiam ſuam una cum populo, & aquam benedictam ſecus ferat. „ Quid autem per pſallentium ibi accipiatur, exponit Fileſacus, *de origine paræc. c. 6.* Alia juris teſtimonia referunt Ant. Aug. *in epit. jur. l. 6. tit. 24.* Fileſacus *ubi proxime*. Illuſtrant Barb. *de poteſt. Epiſc. allegat. 24. n. 18.* & *de off. paroch. l. 1. c. 11.* Suarez, *de ſacram. q. 83. diſp. 88. art. 6. ſect. 5.* & *de relig. 1. t. l. 2. de diebus feſtis, c. 15.* Creſpetius, *in ſumma, verbo Miſſa diebus feſtis*, Azor 1. *t. inſtit. l. 5. c. 6.* Lantdmeter. *l. 2. de veter. monach. c. 68.* Corvinus, *l. 2. aphoriſm. tit. 6.* Bruno Caſſaing. *de privil. regul. c. 7. propoſ. 1.* Garcia, *in ſumma, tr. 4. difficult. 5. dub. 6.* Frances, *de Eccleſ. Cathedr. c. 21. n. 51.* Alteſerra, *l. 6. differt. c. 2.*

6 Impugnatur tradita aſſertio. Sed in hanc aſſertionem ita pro dubitandi ratione argumentor: Præceptum omnibus fidelibus ab Eccleſia injunctum audiendi Miſsæ ſacrificium Dominicis, & aliis feſtivis diebus, circumſcriptum non eſt illi, vel illi Eccleſiæ, ſed abſolute audiendi Miſſam, *c. Miſſas, de conſecr. d. 1.* ibi: *Miſſas die Dominico ſæcularibus totas audire ſpeciali ordinatione præcipimus*. Concilium Triburienſe *can. 31.* ibi: *Diebus Dominicis, & Sanctorum feſtis ad Miſſas cuilibet Chriſtiano cum oblationibus eſt currendum*. Et *c. omnes, de conſecr. d. 1.* Igitur non debent parochiani cogi in illis diebus neceſſario Miſſam audire in propria parochia, cum recte præceptum Eccleſiaſticum adimpleant alibi ſacrificium Miſſæ audiendo. Unde fere in univerſali Eccleſia receptum eſt, ut fideles laici rite, & recte ſatisfaciant præcepto, in monaſteriis, oratoriis, & aliis locis Deo conſecratis Miſſam audiendo, ut cum pluribus Theologis Moraliſtis probat Hieronymus Garcia, *d. dub. 6.* Igitur non recte in præſenti parochiani laici coguntur Miſſæ parœciali intereſſe. Augetur hæc difficultas ex eo; nam ejectio fidelis ab Eccleſia, non niſi ex magna, & gravi cauſa imponi poteſt, & pro lethali culpa, *c. nemo, c. nullus, 11. q. 3.* Sed alienæ parochiæ intereſſe tempore, quo Miſſæ ſacrificium offertur, peccatum lethale non eſt, ut manet probatum: Igitur non recte ſtatuitur, parochianos alienis Eccleſiis intereſſentes ab eis per Presbyteros ejici debere.

7 Parochi, & parochiæ acceptiones. Qua dubitandi ratione non obſtante vera eſt præſens aſſertio, pro cujus expoſitione ſciendum eſt, parochi, & parochiæ nomen valde antiquum eſſe, nec recte confundi cum parœcia; quippe parochus idem eſt, ac diverſorii dominus, qui nimirum peregrinantes parte commeatus juvat, præcipue cum Reipublicæ cauſa iter aggrediuntur, ut colligitur ex Horatio, *l. 1. ſerm. ſatir. 5.* ubi ait;

Proxima Campano ponti, quæ villula tectum
Præbuit, & parochi, qui debet ligna, ſalemque.

ubi Porphyrius notat; „ Parochi copiarii dicuntur, id eſt ad exhibendo; hodie autem a copiariis præſtantur hæc, nimirum lignum, & ſal, his qui reipublicæ cauſa iter faciunt. „ Acron etiam ad ipſum Horatium *l. 2. ſatyr. 8.* ait: *Parochi dicuntur qui hoſpitibus publice exhibent neceſſaria*. Iidem appellantur Xenoparochi *in l. munerum, ff. de muner.* facit Nonius Marcel. *verbo Parochos*, dum ait: Parochus a Græco tractum eſt nomen, quod vehicula præbeat; notarunt Voſſius, *l. 1. de vitiis ſerm. c. 11.* Alciatus, *l. 1. prætermiſſ. c. 4.* Budeus, *in annot. ad leg. 239. ff. de verb. ſignif.* Cornel. Vitel. *in annot. ſylleg. 3. c. 7. t. 1. Theſauri Critici, f. 599.* Beyerlinch. *in Theat. verbo Parochia*, Alteſerra, *l. 5. differt. c. 1.* Unde valide differt parochia a parœcia, eſt enim parochia præbitio, ſeu ſpatium, intra quod veteres illi parochi tenebantur peregrinantibus lauta miniſtrare; at vero parœcia eſt ſacra vicinia, ſive plurium domorum conglobatio, vel conventus eorum qui ſunt unius fani conſortes: unde *in l. ædificia 8. C. de operibus publicis*, parœcumena dicuntur ædificia, quæ vicina ſunt operibus publicis. Illuſtrant Fileſacus *de origine paræc. c. 1.* Cerda, *in adv. c. 78.* Lemaiſtre, *l. 2. de bonis Eccl. c. 9.* quare apud nos Eccleſia ubi plures parœci officia divina audiunt, dicitur parœcia in præſenti titulo, & *in l. 26. C. de Epiſc. aud.* Parœciarum autem iſtarum imaginem quandam habuit antiquitas; nam cum Roma in tribus novemdecim urbanas, & unaquæque tribus in decem curias eſſet diſtincta, nemo neſcit unicuique curiæ ſuum fuiſſe templum, & proprium ſacerdotem. Marcus Varro: „ Curiæ, *inquit*, duorum generum, & ubi curarent Sacerdotes res divinas, ut curiæ veteres; & ubi Senatus humanas, ut curia Hoſtilia, quam primus ædificavit Hoſtilius Rex. „ In municipiis etiam ſui fuerunt Sacerdotes; nam & alia habebant a Romanis ſacra, & alios ritus; unde cum e municipiis in urbem commigrarent, ſacris municipalibus cogebantur renunciare, & Romanis ritibus uti. Feſtus Pompejus ibi: “ Municipalia ſacra dicta ſunt ea, quæ ab initio obſervabant ante civitatem Romanam acceptam, quæ obſervare eos voluerunt Pontifices, & eo more facere, quod adſuiſſent antiquitus. „ Sed ad paræcias Chriſtianorum redeamus. Parochiæ etymon illuſtrat Mauclerus *t. 1. monach. l. 5. c. 7.*

Secundo ſciendum eſt, primis Eccleſiæ temporibus parœ- 8 Parœcia accipitur pro diœceſi.
ciam accipi non pro vicinorum æde ſacra, ſed pro diœceſi, id eſt Epiſcopatu, ut *in can. 14. 34. & 35. Apoſt.* Conc. Nic. 1. *can. 16.* Antiochenum ſub Julio, *can. 9.* ubi docetur, Epiſcopum unumquemque habere ſuæ parœciæ poteſtatem, & *can. 21.* cavetur, ne Epiſcopus ab alia parœcia, id eſt diœceſi, in aliam migret. Capitul. Caroli *l. 1. c. 8.* & e contrario diœceſis dicitur parochia, id eſt Eccleſia: quæ a presbytero regitur, ut in Conc. Africano *can. 2.* & in Conc. Tol. 12. *can. 4.* ubi ſtatuitur, ut diœceſes, quæ nunquam habuerunt Epiſcopum, non habeant. Conc. Agathenſe *can. 54.* Aurel. 3. *can. 18.* ibi: “ De his vero clericorum perſonis, quæ de Civitatenſis Eccleſiæ officio, monaſteria diœceſis, vel baſilicas in quibuſcumque locis poſitas, id eſt ſive in territoriis, ſive in ipſis civitatibus, ſuſcipiunt ordinandas, in poteſtate ſit Epiſcopi, ſi de eo, quod ante de eccleſiaſtico munere habebant, eos aliquid, aut nihil exinde habere voluerit, quia unicuique facultas ſuſcepti monaſterii diœceſis, vel baſilicæ debet plena ratione ſufficere. Et *l. 7. capitul. c. 49.* ibi: „ Nullus ſacerdos in alterius civitate, vel diœceſi pœnitentem, vel ſub manu poſitum ſacerdotis, vel qui reconciliatum ſe eſſe dixerit, ſine conſenſu, & litteris Epiſcopi, vel Presbyteri in parochia, Presbyter, aut Epiſcopus in civitate ſuſcipiat. „ Et *c. 175.* ibi: „ Statutum eſt, ut facultates Eccleſiæ, necnon diœceſes, quæ ab aliquibus poſſidentur ſacerdotibus. „ Illuſtrant Fileſacus *de origine paræc. c. 1. per totum*. Lemaiſtre *d. l. 2. c. 14.* Voſſius, *de vitiis ſerm. l. 3. c. 32.* Zerda, *in adverſ. c. 26. n. 12.* Frances, *de Eccleſ. Cathedr. c. 21.* Sed præter hanc parœciæ acceptionem, altera, & propria eſt, juxta quam non tota diœceſis, ſeu ejus particula ſignificatur, ſed pro vicinis, & ejuſdem Eccleſiæ accolis ponitur, & vulgo nos dicimus, *Parochiam*: quo modo accipitur in præſenti titulo, & in Concil. Arel. *can. 10.* ibi: „ De prædicatione providemus pro ædificatione omnium Eccleſiarum, & pro utilitate totius populi, ut non ſolum in civitatibus, ſed etiam in omnibus parochiis presbyteri ad populum verbum faciant. „ Qui canon deſumptus eſt ex Conc. Vaſenſi 2. ſub Leone, *can. 2.* ubi PP. jubent, non ſolum in civitatibus, verum & in omnibus parochiis verbum Domini Presbyteros facere debere. In legibus Franc. *l. 1. cap. 146.* „ Ut Presbyteri per parochias ſuas feminis prædicent, ut linteamina altaribus præparent. „ Et *c. 148.* „ Ut nullus Presbyter in alterius parochia Miſſam cantare præſumat, niſi in itinere fuerit. Conc. Rothomag. *can. 11.* apud Carnot. *p. 5. Decreti, c. 196.* ibi: „ Cum Epiſcopus ſuam diœceſim circuit, Archidiaconus, vel Archipresbyter eum præire debet uno, aut duobus diebus ad parœcias, quas viſitaturus eſt, & convocata plebe annunciare debet proprii Paſtoris adventum. „ Conc. Tribur. *can. 26.* „ Relata eſt coram ſancta Synodo querimonia plebium, eo quod ſint quidam Epiſcopi nolentes ad prædicandum, vel ad confirmandum ſuas per annum parœcias circuire. Conc. Ticinenſe temporibus Ludov. II. Imperatoris, *can. 17.* & alia infra referenda. Parœciarum mentio obvia eſt apud SS. PP. & Eccleſiæ canones. Ex veteribus apud Innocentium *ep. 8. ad Florentium*, Leonem *ep. 85. c. 2.* Pelagium *epiſt. 2. ad Creſconem*. Concilium Sardic. *can. 6. & 13.* Chalcedon. *act. 1. & 13.* Carthag. 3. *can. 42.* Carthag. 4. *canon. 33. & 102.* Brachar. 1. *canon. 2.* Tarrac. *canon. 8.* Tolet. 4. *canon. 35.* Tolet. 9. *canon. 2.* Tolet. 16. *canon. 4.* Vaſenſe 1. *canon. 3.* Vaſenſe 2. *can. 2.* Aurel. 3. *can. 5.* Aurel. 4. *can. 11.* Aurel. 5. *can. 2.* Lugdun. 1. *can. 2.* Cabilon. 1. *can. 5.* Altiſſiod. *can. 2.*

Hujuſmodi parœciarum, ſeu ut vulgo dicitur, Parochiarum 9 De parochiis urbanis, & ruſticis.
uſus invaluit prius in agris, & extra urbes, quam in ipſis civitatibus; quippe primis Eccleſiæ temporibus antequam adeo numeroſa ſeges extaret ſementis evangelicæ, primi illi Eccleſiarum conditores, bifariam operam ſuam, & operæ miniſtros partiti fuerunt, in Urbem, & Urbis adjunctum territorium; atque intra muros quidem una ſufficiebat Eccleſia ad ſynaxes, & ſacros conventus habendos, ubi præerant Epiſcopi; extra urbem in pagis, & locis ruſticis aliæ Eccleſiæ conſtruebantur, quas Græci paræcias, Latini parochias dixere, & in eis Presbyteri, ſeu Chorepiſcopi conſtituebantur. Poſtea tamen aucto Fidelium numero, etiam in urbe diverſæ

fuerunt conſtitutæ parochiæ; quarum parochiarum, tam ruſticarum, quam urbanarum, mentio fit in Concilio Agathenſi, *can. 22.* ubi Civitatenſes, ſeu diœceſani presbyteri vocantur, velut diſtincti a presbyteris parochianis, qui extra civitatem degunt. In Concilio Antiocheno, *can. 9.* ubi de presbyteris in pagis, ſeu agris conſtitutis agitur; & in Concilio Mogunt. *can. 45.* docetur, dignum eſſe, ut fideles donent filios ſuos ad ſcholas, ſive ad monaſteria, ſive foras presbyter ſit: quod repetitum extat *lib. 4. capitul. cap. 95.* In Synodo etiam Romana ſub Leone IV. *can. 39.* forenſium presbyterorum mentio fit: & in Concilio Tolet. 3. *can. 20.* clerici alii locales, alii diœceſani appellantur. In Concilio Agathenſi *can. 21.* ſtatuunt Patres, ut nulli, niſi in civitatibus, aut parochiis ſolemnes, & feſtos dies agant: quod etiam docetur in Conc. Aurel. 5. *can. 8.* ubi aperta eſt civitatis, & parochiarum diſtinctio; quam etiam confirmat Concilium Arvernenſe *can. 14.* quod habetur apud Burchardum *l. 2. Decreti, c. 131.* & Ivonem *p. 6. c. 306.* in hæc verba: „ Si quis ex Presbyteris, aut Diaconis, qui nec in civitate, nec in parochiis canonicus eſſe dignoſcitur, ſed in villulis habitans, in oratorio ſancte deſerviens celebret divina myſteria, feſtivitates præcipuas, Domini Natalem, Paſcha, Pentecoſten, & ſi quæ ſunt principales feſtivitates reliquæ, nullatenus alibi, niſi cum Epiſcopo ſuo in civitate teneat. “ In Conc. Troslejan. *can. 1.* diſerte parochiæ ruſticanæ nominantur; & *in 6. Synod. can. 25.* ex verſione Gentiani Herberti habetur, *parochias ruſticanas*. Diverſa tamen fuit cauſa inſtituendi parochias in urbe, ac in municipiis, ſive pagis; nam in civitatibus parochias fecit neceſſitas, & populi frequentia, nam cum inſignes civitates, quas ſolas Epiſcoporum ſedibus aſſignant ſacri canones, ut dicemus *in c. 1. de privil.* unus Prælatus regere non poſſet, neque magnum populum unius ſedis ſpatia includere, viſum eſt Epiſcopis in legiones, & centurias populum dividere, & regiones civitatis certis limitibus deſcribere, ut unicuique earum ſuus ſacerdos & curio præficeretur; in pagis vero, & locis ruſticanis plerumque conſtruebantur, cum domini prædiorum petebant ab Epiſcopis exſtruendæ parochiæ licentiam, ne familia, & municipes propter itineris incommoda raro ſacris intereſſent; quare & a poſſeſſione ubi parochia conſtruebatur, ipſa Eccleſia poſſeſſio dicebatur, D. Gregorius *l. 11. ep. 32. & 34.* ubi refert Coſmam Monachum in poſſeſſione, quæ Juliana dicitur, ordinatum fuiſſe presbyterum. *In lib. 33. C. Theod. de Epiſc. & cler.* ita ſanxerunt Imperatores Arcadius, & Honorius: „ Eccleſiis quæ in poſſeſſionibus, ut adſolet, diverſorum, vicis etiam, vel quibuslibet locis ſunt conſtitutæ, clerici non ex alia poſſeſſione, vel vico, ſed ex eo ubi Eccleſiam eſſe conſtiterit, eatenus ordinentur, ut propriæ captionis onus, ac ſarcinam recognoſcant, ita ut pro magnitudine, vel celebritate uniuſcujuſque vici Eccleſiis certus judicio Epiſcopi clericorum numerus ordinetur. “ Etiam ipſa paræcia territorium appellatur in Concilio Vaſenſi *can. 3.* Vvormat. *can. 60.* Aurel. 3. *can. 18.* Tolet. *can. 34.*

10 De dignitate, & origine parochorum. Inquiramus nunc originem, & dignitatem Parochorum. Et eorum ordinem a jure divino provenire defendit Hallierius *in vindiciis cenſuræ, l. 4. c. 1. §. 4.* & *de hierarch. l. 4. cap. 6. per tot.* Et ſucceſſive eos in locum 70. Diſcipulorum, docet Anacletus relatus *in c. 1. 21. d.* & confirmatur ex epiſtola Montani Archiepiſcopi Toletani ad Epiſcopos, & Parochos Palentini territorii, quæ habetur poſt Concil. Toletan. 2. „ Revolvatur, *ait*, manibus veſtris, Presbyteri ſacratiſſimi, Numeri liber, in quo veſtri officii in ſeptuaginta ſeniorum perſonis auſpicatur honor, & invenietis, quorum negotiorum vobis prærogativa conceſſa ſit: adjutores vos Dominus noſtri laboris, & ſecundos dignitatis gradus eſſe voluit. „ Theodulphus Aurel. *in ep. ad Parochos*, ibi: „ Scitote Parochi veſtrum gradum noſtro gradui Epiſcoporum ſecundum, & valde conjunctum eſſe: ſicut enim Epiſcopi Apoſtolorum in Eccleſia, ita nimirum Presbyteri ceterorum Diſcipulorum Domini vicem tenent. “ Fulbertus Carnot. *ep. 2.* ibi: „ Moſes dux populi ſecundis adjutoribus, ſeptuaginta viris videlicet de eodem populo ſuſtentabatur, per quos forma Presbyterorum exprimitur, qui nunc in Eccleſia novitia Pontificale onus in ſe ſuſcipientes, regendis populis invigilant. “ Unde inter ipſa Eccleſiæ primordia parochias reperio, earumque memoriam ſacris codicibus conſignatam; & diviſionem earum cum ſuis limitibus jam olim Romæ factam fuiſſe conſtat ex Evariſto an. 100. teſte Anaſtaſio Bibliot. *in eo*: ac ne parochiarum iſta diviſio quicquam unitati chriſtianæ opponeretur, neve qui Presbyterorum regionalium curæ credebantur, viderentur eſſe ab Epiſcoporum poteſtate revulſi, quoties ſacra miniſteria R. Pontifex obibat, toties fermentum ſacrum per omnes Eccleſias mittebat, ut per hanc communionem profiterentur omnes, ſe uni Epiſcopo tanquam patri adhærere, & hoc eſt, quod de Melchiade narrat Anaſtaſius Bibliot. his verbis: *Hic fecit, ut oblationes conſecratæ per Eccleſias ex conſecratu Epiſcopi dirigerentur, quod declaratur fermentum*. Verum hunc morem elegantius exprimit Innocentius *ep. ad Decentium Epiſcopum*, ibi: „ De fermento vero, quod die Dominica per titulos mittimus, ſuperflue nos conſulere voluiſti, cum omnes Eccleſiæ noſtræ intra civitatem ſint conſtitutæ, quarum Presbyteri quia die ipſa propter plebem ſibi creditam nobiſcum convenire non poſſunt, idcirco fermentum a nobis acceptum per acolythos accipiunt, ut ſe a noſtra communione maxime illa die non judicent ſeparatos. “ Et Concilii Laodicæni temporibus hunc morem perduraſſe conſtat *ex can. 14.* ibi: *Sanctas oblationes ad vicem eulogiarum per feſtivitatem Paſchalem ad alias parochias minime mitti oportere*. Dionyſius Papa 25. poſt B. Petrum, anno Chriſti 290. auxit titulos, ſeu paræciarum numerum, & ipſis presbyteris aſſignavit cœmeteria ad curandum Martyrum ſepulturam, ac fines, limiteſque titulorum, ſive paræciarum conſtituit: de qua re ſic ipſe *ep. 2. ad Severum Epiſcopum*, ibi: „ Eccleſias ſingulas ſingulis presbyteris dedimus, parochias, & cœmeteria eis diviſimus, & unicuique jus proprium habere ſtatuimus, ita videlicet, ut nullus alterius parochiæ terras, terminos, aut jus invadat, ſed unuſquiſque ſuis terminis ſit contentus, & taliter Eccleſiam, & plebem ſibi commiſſam cuſtodiat, ut ante tribunal æterni Judicis ex omnibus ſibi commiſſis rationem reddat, & non judicium pro ſuis actibus accipiat. „ Originem Parochiarum, & earum diviſionem in provinciis, tam Orientalibus, quam Occidentalibus, proſequitur late Fileſacus *de origine paræc. cap. 4. per totum*: & de antiquitate Parochiarum in Hiſpania egi *l. 2. Concilii Illiber. c. 5.*

Ex quibus facile pervenitur ad rationem præſentis conſtitu- 11 Traditur ratio decidendi.
tionis: cum enim jam retro per plura ſæcula ante Concilium hoc Nannetenſe parochiæ diſtinctæ eſſent, neceſſario parochianos proprios debebat cognoſcere quilibet Paſtor, nec licebat uni parocho ſacramenta alienis parochianis miniſtrare, *c. 2. 4. & 5. 9. q. 2.* Gregor. VII. In Synodo Romana, *can. 7.* ibi: „ Nullus presbyter parochianum alterius recipiat, niſi per neceſſitatem in baptiſmo, & in abſolutione; & ſi quid charitative ſibi oblatum fuerit, ex conſenſu illius, cujus parochianus fuerat, habeat, vel reddat. “ Refert Ant. Aug. *in epit. l. 6. tit. 22.* quod etiam cavetur *l. 6. Capitul. Caroli, c. 164.* ibi: *Ut nullus Epiſcoporum, vel presbyterorum parochiam alterius invadat, ſed contentus ſit gubernatione creditæ ſibi plebis*. Et *l. 7. c. 32.* *Sic unuſquiſque Sacerdos, id eſt Parochus conceſſis ſibi contentus limitibus, nec in alterius parochia quidquam præſumat, ne uſurpatione locus alieno* „ ſic lego, non *alieni*, ut in excuſis “ *Sacerdoti in alterius concedatur injuriam*. Et *c. 141.* *Statutum eſt, ut nullus Presbyter fidelibus ſanctæ Dei Eccleſiæ de alterius Presbyteri parochia perſuadeat, ut ad ſuam Eccleſiam, relicta propria Eccleſia, conveniant*. Unde recte in præſenti canone ſtatuitur, alienum parochianum non debere admitti ad Miſſarum ſolemnia in diebus Dominicis; imo potius de Eccleſia ejici, ut ad propriam redeat Eccleſiam. Accedunt peculiares cauſæ, quare parochiani debeant Dominicis diebus in propria parochia reſidere. Prima videlicet, ut a proprio paſtore diſcant non modo quod vere, & ſincere credendum ſit, verum etiam quam prope, & integre vivendum, ideo Parochos his diebus ſuas oves recta, & ſana doctrina, velut ſalutifero cibo paſcit, & enutrit. Synodus Trullana *can. 19.* *Oportet eos, qui præſunt Eccleſiis, in omnibus quidem diebus, ſed præcipue Dominicis, omnem Clerum, & populum docere pietatis, & rectæ religionis eloquia*. Concilium Mogunt. *can. 25.* *De officio prædicationis, ſi forte Epiſcopus non fuerit in domo ſua, aut alia aliqua cauſa exigente non valuerit, nunquam tamen deſit diebus Dominicis, aut feſtivitatibus, qui verbum Dei prædicet*. Et in Concilio Vaſenſi 2. *can. 2.* & Arelat. temporibus Caroli, *can. 10.* ſtatuitur, ut non ſolum in civitatibus, verum in omnibus parochiis presbyteri parochi ad populum verbum faciant; quod prædicationis munus ſæpe ſæpius parochis injungitur in Capitularibus Caroli *l. 1. c. 166.* *Ut ipſi ſacerdotes unuſquiſque ſecundum ordinem ſuum prædicare, & docere ſtudeat plebem ſibi commiſſam*. Et *l. 5. c. 102.* *Ut ſacerdotes populi ſibi commiſſi curam habeant, & inſtanter de eorum animarum ſalute prædicent*, Et *l. 6. c. 173.* *Placuit ut fideles ſilentium in Eccleſia teneant, & devote verbum Dei audiant*. Sed quomodo compelli poſſunt Paſtores proprios parochianos docere, niſi ipſi adeſſe curent ſuis parochiis, ſaltem diebus Dominicis, dum Miſſa parochialis habetur? Concilium Senonenſe *an. 1527. can. 11. & 12.* Quare PP. Concilii Trid. *ſeſſ. 24. c. 4.* ita cavent: „ Moneat Epiſcopus populum diligenter, teneri unumquemque parochiæ ſuæ intereſſe, ubi id fieri poteſt, ad audiendum verbum Dei. „ Secunda peculiaris cauſa eſt, ut his diebus fideles oblationes faciant ad altare, ut præcipitur *in c. omnis, de conſecr. diſt. 1.* Notum eſt enim jure communi, & uſu, ac praxi majorum noſtrorum, populum Dominicis, & ceteris feſtis diebus aliquid de ſuis rebus in Eccleſia offerre debere, ut docetur *l. 5. cap. c. 209.* his verbis: „ Hoc populo nuncietur, quod per omnes dies Dominicos oblationes, Deo offerat, & ut ipſa oblatio foris ſepta altaris recipiatur. “ Concilium Matiſcon. 2. *c. 4.* Capit. *l. 6. cap. 167.* „ Placuit, ut fideles oblationes eorum ſacerdotibus quotidie, ſi fieri poteſt, in Eccleſia offerant: & ſi quotidie non poteſt, ſaltem dominico die abſque ulla excuſatione fiat. *Et c. 161.* Ut ſacerdotes, id eſt Paræci admoneant viros, & mulieres, ut ad Baſilicas luminaria, incenſum, & buccellas, & primitias afferant, ſive offerant, ſicut ſcriptum eſt: Honora Dominum de tua ſubſtantia, & de primitiis frugum tuarum da pauperibus. “ Capite ſequenti ſub finem idem ſcribitur, ubi pro *auferant*, legendum *offerant*. Concilium Cabilon. ſub Carolo Magno, *cap. 10.* *Epiſcopi ſanciunt, ut Epiſcoporum, & Abbatum coloni, & familia ipſorum ad eas Eccleſias deferant decimas ſuas, ubi infantes eorum baptizantur, & ubi per totum anni circulum Miſſas audiunt*. Nec alias Eccleſias intelligendas eſse dixero, quam Parœciales: notavi *in dicto can. Concil. Illiber.* Adjungam etiam & alia, quæ in Miſsa Parochiali proferuntur, quæ omnes noſse oportet, veluti infantes expoſitos receptos eſse, juxta can. 6. Concilii Vaſenſis, & ea quæ dabimus *in c. 1. de infantibus expoſitis*. Item ut feſti dies, & ſacri ſciantur, quos inter Miſsarum ſolemnia Parochus annunciare debet, & jejunia, ut docetur in Concilio Forojulienſi *can. 13.* & *in c. 1. de conſecr. diſt. 3.* quæ omnia credo impuliſse maximos, &

ſuo-

BIBLIOTECA CENTRAL
U.A.N.L.

ſuorum ſalutis amantiſſimos Præſules Hiſpanos, Archiepiſcopum videlicet Toletanum, & Epiſcopum Palentinum, atque Salmanticenſem, ut orarent ſacri Concilii Tridentini Patres, quatenus cenſerent, Miſſam parœcialem ex præcepto, & lege Eccleſiaſtica audiendam in parochia eſſe, ut refert Fileſacus, *de orig. Parœc. c. fin.* Et diſciplinæ eccleſiaſticæ recte conſultum putarem, ſi majorum conſuetudini hac in parte ſtaremus, populus enim hodie neglecto illo ſacro conventu paræciali, facilius in effrænem ruit licentiam; & ſi jure divino, ut probavi *in c. 3. de cler. non reſid.* Paſtores tenentur diligenter cognoſcere vultum pecoris ſui, ſuoſque greges conſiderare; quomodo cognoſcent quos nunquam in ſua Eccleſia viderunt?

12 Diſſolvitur dubitandi ratio. Nec obſtat dubitandi ratio ſupra expenſa; nam potius verum eſt, juris communis præceptum ſtare de audienda Miſſa diebus Dominicis, & ceteris feſtivis in propria parochia, ut ex juribus ſupra citatis facile conſtat, & poſt Hoſtienſem, Panormitanumque probat Azor. *p. 1. Inſtit. l. 7. c. 6.* licet generali conſuetudine ſublatum ſit; nam cum varia privilegia conceſſa fuiſſent Religionibus, ut in earum Eccleſiis adimpleretur præceptum hoc, quæ referunt Hieronymus Garcia, & Chaſaing *ubi ſupra*; cœpit tamen negligi Miſſa parochialis, exceptis illis oppidis, & pagis, ubi tantum extat Eccleſia Parochialis. Sed an hodie poſſint Epiſcopi ſuſcitare præceptum hoc juris communis, ſub excommunicatione jubendo, ut interſint omnes fideles Miſſæ parœciali, diſputant Suarez, *t. 3. in 3. p. diſput. 88. ſect. 2.* Guttierez *l. 1. canonic. qq. c. 30. a n. 14.* Henriquez, *l. 9. ſummæ, c. 25. n. 9.* Theophilus *t. 16. in Heteroel. ſpirit. punct. 2. in fine, & tom. 12. fol. 151.* Diana *p. 10. tract. 13. reſol. 5.* Leander *in præcept. Eccleſ. tract. 2. diſp. 1. q. 21.* Trullench *de offic. Parochi, c. 6.* Barboſa, *eod. tract. c. 11. n. 15. & de poteſt. Epiſc. alleg. 24. & l. 1. juris Eccleſ. c. 11. n. 34.* Gibalinus, *de cenſur. diſquiſ. 1. q. 2. conſect. 7. per totum*; qui omnes negativam tuentur ſententiam ex eo, quia jam conſuetudine contrarium introductum eſt, & variis privilegiis conceſſum, ut in monaſteriis, & oratoriis adimpleatur hoc præceptum. Nec obſtat argumentum difficultatis, nam cum præceptum hoc audiendi Miſſam parochialem ex cauſis ſupra relatis ab Eccleſia injunctum eſſet, non leve, imo grave judicabatur; unde illud frangens, præcipue ex contemptu proprii parochi, juſte poterat ab Eccleſia abjici, & poſt contumaciam excommunicari.

13 Exponitur can. 63. Conc. Ag. Sed ſupra traditis obſtat textus *in can. 63. Conc. Agathenſ.* ibi: „ Ut cives, qui ſuperiorum ſolemnitatum, id eſt Paſchæ, & Natalis Domini, vel Pentecoſtes ſolemnitatibus, cum Epiſcopis eſſe neglexerint, cum in civitatibus communionis, vel benedictionis accipiendæ cauſa poſitos ſe noſſe debeant, triennio a communione priventur Eccleſiæ. “ Ex quibus verbis deducitur, non in omnibus feſtivitatibus, ſed in majoribus ſolemnitatibus ibi relatis, teneri fideles in Eccleſia reſidere, ergo non in diebus Dominicis, & feſtis etiam, ſed tantum in majoribus illis feſtivitatibus; nec in Eccleſiis parochialibus, ſed in Cathedralibus eos adeſſe debere deducitur. Pro cujus canonis expoſitione ſciendum eſt, quod licet in diebus Dominicis, & aliis feſtivis Parochiani in Eccleſiis parochialibus, ſive urbanis, ſive ruſticanis debeant Miſſarum ſolemniis intereſſe; tamen olim præcipuis feſtivitatibus tenebantur in urbe ſimul cum Epiſcopo eas celebrare, *c. 34. de conſec. d. 1.* Conc. Epaun. *c. 35.* ibi: „ De invitandis civibus ad certas ſolemnitates. Cives Natalium ſuperiorem noctem, Paſchæ, & Nativitatis Domini ſolemnitatem agant cum Epiſcopis, nec intereſt in quibus civitatibus poſitus accipiendæ benedictionis deſiderio non venerit expetendus. “ Conc. Aurel. *can. 25.* alias 27. ibi; „ Nulli civium Paſchæ, Natalis Domini, vel Quadrageſimæ ſolemnia in villa liceat celebrare, niſi quem infirmitas probabitur tenuiſſe. “ Aurel. 4. *can.* 3. Cæſaraug. *can.* 4. 16. Kalend. Jan. uſque in diem Epiphaniæ, *q. 7.* „ Idus Jan. continuis diebus nulli liceat de Eccleſia ſe abſentare in domibus, nec ſecedere ad villam, nec montes petere, nec nudis pedibus incedere, ſed concurrere ad Eccleſiam: quod qui non obſervaverit, de ſuſpectis anathema ſit in perpetuum. „ Conc. Arvern. *can. 14.* „ Ut feſtivitates præcipuas, Domini Natale, Paſcha, Pentecoſten, & ſi quæ alia ſunt, Presbyteri, & cives natu majores celebrent in civitate cum ſuo Epiſcopo, non in villis. “ Unde cum *ind. can. 63.* agatur de præcipuis Chriſti Domini feſtivitatibus, ideo jubetur fidelibus ſimul cum Epiſcopis, non in villis, & parochiis, earum celebritati intereſſe.

14 Exponitur Conc. Saleburg. can. 18. Secundo opponi poteſt textus *in can. 16. Conc. Saleguſt.* ibi: *Decrevit quoque ſancta Synodus, ut nullus Romam eat, niſi cum licentia ſui Epiſcopi, vel ejus vicarii.* Ex quibus deducitur, etiam irrequiſito Parocho poſſe parochianum peregre proficiſci, & per conſequens in aliena parochia communicare, & Miſſarum ſolemniis intereſſe. Pro cujus canonis expoſitione ſciendum eſt, quod licet fideles, dum in ipſa parochia perſiſtunt, urbana, ſive ruſtica, contempto proprio parocho non poſſint in aliena parochia Miſſarum ſolemniis intereſſe; tamen dum peregre proficiſcuntur, in aliena parochia communicare valent. Ideo autem *in dict. can. 16. Concilii Saleguſt.* prohibetur fidelibus abſque licentia proprii Epiſcopi, vel ejus Vicarii Romam adire; quia ad limina Sanctorum Apoſtolorum procedentes peregrinantes a populo commeatus exigebat, & ex peregrinatione ſuis exactionibus occaſionem obtendebant; ideo crebræ illæ peregrinationes a Patribus prohibentur. Alia etiam fuit cauſa ipſius prohibitionis, quia videlicet nonnulli tanta fiducia in omne ſcelus ultro declives crederent omnia ſcelera ſanctorum viſitatione locorum elui, & prorſus obliterari, *can. 18.* ipſius Concilii Saleguſt. ibi: „ Quia multi tanta mentis ſuæ falluntur ſtultitia, ut aliquo capitali crimine inculpati pœnitentiam a ſacerdotibus ſuis accipere nolint, in hoc maxime confiſi, ut Romam euntibus Apoſtolicus omnia ſibi dimittat peccata; ſancto viſum eſt Concilio, ut talis indulgentia illis non proſit, ſed prius juxta modum delicti pœnitentiam ſibi datam a ſuis ſacerdotibus adimpleant, & tunc Romam ire ſi velint, ab Epiſcopo proprio licentiam, & litteras ad Apoſtolicum de eiſdem rebus deferendas accipiant. „ Utrumque abuſum expreſſerunt PP. Concilii Cabilon. 2. *can. 45.* ibi: „ Sant nihilominus laici, qui putant ſe impune aut peccare, aut peccaſſe, quia hæc loca oraturi frequentant. Sunt quidam Potentum, qui acquirendi cenſus gratia, ſub prætextu Romani, ſive Turonici itineris multa acquirunt, multos pauperum opprimunt, & quod ſola cupiditate faciunt, orationum, ſive ſanctorum locorum viſitationis cauſa facere videri affectant. Sunt pauperes, qui vel ideo faciunt, ut majorem habeant materiam mendicandi. “ Illuſtrat Savarus *ad Sidonium l. 5. ep. 5.*

C A P U T III.

a Hadrianus Papa.

NUllus Epiſcopus alterius parochianum judicare præſumat. *Et infra*: Nam qui eum ordinare non potuit, nec b judicare ullatenus potuit.

N O T Æ.

a HAdrianus.) Sic etiam legitur in prima collectione, *ſub hoc tit. c. 3.* Ex decretis Hadriani citatur textus hic a Burchardo *lib. 2. Decreti, cap. 39.* Carnotenſi *p. 6. Decreti, c. 140.* & recte; nam inter canones 72. ab Hadriano Papa adverſus falſos accuſatores, & oppreſſores Pontificum, ac Epiſcoporum, in gratiam Ingelramni Epiſcopi Mediomatricum Romæ tunc degentis collectos, & editos anno Domini 785. reperitur hic canon ordine 16. in hæc verba: *Nullus Epiſcopus alterius parochianum præſumat retinere, aut ordinare abſque ejus voluntate, vel judicare; quia ſicut irrita erit ejus ordinatio, ita & dijudicatio: quoniam cenſemus nullum alterius judicis, niſi ſui ſententia teneri, nam qui eum ordinare non potuit, nec judicare ullatenus potuit.* In cujus canonis notis (hæc ſubjicit Antonius Auguſtinus: „ Hæc verba ſunt Nicæni hæc eadem verba ſunt *cap. 14. Concil. Mogunt.* ſub Arnulpho, & *l. 7. cap. 308. Capitul. in additis, c. 149.*) Concilii *cap. 26.* atteſtatur Julius Papa *ep. 2. c. 6.* ſed deſiderantur hæc verba poſt verbum (judicare) *ſalva tum in omnibus Apoſtolica auctoritate.* „ Extat quoque de eadem re cap. 16. Nicæni Concilii Græce, & Latine, ex quo eſt *d. 71. c. 3.* Burch. *lib. 1. c. 109.* Ivo Carnot. *p. 5. c. 211. Decreti.* Nec diſſimile eſt caput 35. Græcis, Latinis 36. Apoſtol. Callixtus Papa *ep. 2.* latius, ex qua ſunt tria Gratiani capita 9. *q. 2.* Burchard. *l. 9. c. 39.* & Ivo Carnot. *p. 6. Decreti, c. 14.* ex Decretis Hadriani Papæ *c. 15.* Ivo *p. 5. c. 100. & 101.* & *p. 14. c. 72. Decret.* ex Callixti epiſtola, Anſel. *l. 6. c. 118.* ex epiſtola Xyſti omnibus Epiſcopis 119. & 120. ex Cœleſtini Gregorius IX. *ſub titulo de parochiis, c. 3.* Hadriano Papæ adſcripſit Berna Papienſ. *1. collect. Decret. l. 3. tit. 25. cap. 3.* Quod autem Anſel. Lucenſis attulit ex Xyſto, nos invenimus in epiſtola Xyſti Minoris 2. ad Epiſcopos Hiſpan. cujus magna pars totidem verbis repetita eſt nomine Felicis II. ad omnes Epiſcopos. Addamus Syricium Papam *in ep. 4. cap. 6.* & ſimilem Innocentii *ep. 2. cap. 7.* qui refert, hanc fuiſſe Concilii Nicæni ſententiam. Ex hoc capite ſumpſit Gratianus; *c. 2. diſt. 71.* Ivo 3. 5. 73. Panormit. Idem multis Conciliis proditum eſt. Antiocheno *cap. 13. & 21.* ex quibus ſunt 9. *q. 2. cap. 6. & 7.* Burchard. *l. 1. 71. & 108.* Ivo *p. 5. c. 176. & 210.* ex alia verſione Sardicenſi *c. 15.* Græcis, Latinis 18. & 19. apud Gratianum *d. 71. c. 1.* Hujus Sardicenſis canonis mentio fit *c. 5. Concilii Carthag.* 1. & Concilii Tribur. *cap. 28.* & Aquiſgran. *cap. 55.* Conſtantinop. œcumenic. *c. 2.* Græcis, 2. & 3. Latinis, ex quibus eſt 9. *q. 2. c. 8. & 9.* Chalcedon. etiam Generali *cap. 20.* ex quo eſt *diſt. 71. cap. 4.* & ex Anſel. alia editione *cap. 97. l. 99.* apud quem non male quod Gratianus ait: *Alterius civitatis Eccleſiis ordinari*, legimus, *In alterius civitatis Eccleſia ſtatutos fieri.* Quod etiam eſt in Triburienſi Concilio *c. 28.* hoc *conſtitui* appellatur 21. *q. 2. c. 1.* quod non ex 7. Synodo eſt, ſed Conſtantinop. *cap. 17.* apud Græcos, apud quos plura verba ejuſdem canonis extant, & pro *conſtitui* eſt. Hactenus Græci. Hiſpanas Synodos de eadem re laudamus. Valentin. Concil. *c. 6.* non ſolum alienum clericum ordinari vetat, ſed ut localem futurum ſe promittat, jubet: ſic enim *reſidentem* appellat. Bracharen. 1. *c. 26.* idem de ordinibus

ſta-

ſtatuit. Addamus ex aliis provinciis. Eclenſis *c. 6.* Arvern. *cap. 10.* Cabilon. *cap. 13.* Aquiſgran. *cap. 45.* quo referuntur verba Nicæni Concilii *cap. 16.* Arauſic. 1. *c. 8. & 9.* Venet. *c. 10.* Aurel. 3. *cap. 15.* Adde hujus collectionis cap. 28. quod hujus capitis eſſe pars videatur. Poſt hæc ſcripta invenimus Concilium Chalcedon. *c. 3. act. 6.* ex quo emanavit cap. 20. ejuſdem Concilii: „ Cleros, *inquit*, in Eccleſia conſtitutos non licere alterius civitatis Eccleſiæ deputari, ſed permanere illic, in qua miniſtrare deputati ſunt. „ Quæ verba ſunt *c. 20.* Græcis, in quo additur tantum dictum tertium caput. “ Hæc canonum collectio ſub nomine capitulorum Hadriani edita fuit anno 785. ea autem excerpta eſt ex antiquis canonibus, Pontificum epiſtolis, & ex breviario Codicis Theodoſ. in ea vero aliqua apocrypha fuiſſe compilata refert Marcha *l. 7. concord. c. 20.* Proſequitur Anton. Auguſtinus: „ Nullum alterius judicis, niſi ſui, ſententia teneri, &c. Præter Nicæni *c. 76.* verba refert Julius ex eadem Synodo *c. 34. ejuſdem ep. 2.* Item Callixtus *dict. ep. 2.* Xyſtus II. *dict. ep. 2.* ante Callixtum Zephirinus *ep. 1.* poſt Callixtum Fabianus *ep. 3.* ex qua eſt q. 6. *c. 3.* totidem verbis Xyſtus III. *c. 3. ep. ad Orientis Epiſcopos*; & ante Xyſtum Euſebius *ep. 3.* ab Apoſtolis, & eorum ſucceſſoribus id eſſe conſtitutum ait, cujus verba refert Burchardus *l. 1. c. 165.* ex Ivone *part. 5. cap. 275. Decreti.* Eorum Pontificum verba neſcio quomodo in conſtitutione Gratiani, & aliorum Imperatorum leguntur *l. 7. tit. 48. c. ult. Cod. Juſtin.* quo Zephirinus eſt multis ſæculis antiquior „ fuit enim Severi imperatoris tempore “ quod legibus ſæculi ait fuiſſe conſtitutum; eandem refert totam ex parte Gregor. *lib. 11. c. 54. ep. 52. regeſtri.* Aniani verbis videntur noſtri delectati, aut Anianus noſtrorum P. P. verbis 35. *lib. 4. tit. 14. C. Theod.* hujus thematis verbis utitur, eadem verba ſunt *c. 14. Mogunt.* ſub Arnulpho, & *l. 7. c. 308. Capitul.*) Hactenus Ant. Aug.

b *Nec judicare.*) Et ſicut ordinatio injuſte ſit, *cap. Epiſcopus 7. q. 1.* ita & ſententia ab incompetente judice lata, eſt nulla, *c. nullus 9. q. 2.* excommunicatio quoque nulla eſt, *cap. novit, de offic. deleg. cap. a nobis 28. de ſent. excom. c. 12. in fine, de pœnit. & remiſſ. cap. ult. de conſtit. lib. 6.* non enim licet Judicibus extra territorium ſuum jus dicere, *l. fin. ff. de juriſd.* dicemus *in c. a nobis, de ſent. excom.* ne quidem ex interdicto, *leg. 3. C. de interdictis*, nec ejus rei notionem præcipere, quæ alterius examini & juriſdictioni eſt demandata, *lege final. Cod. de offic. Comit. ſacri Palat.* Rationem reddit Juſtinianus *in leg. conſulta, Cod. de teſtam.* his verbis: „ Promiſcuis actibus rerum turbantur officia, ſi quod uni creditum eſt, alter ſubtrahat. “ Commentarium hujus textus dedi *in tit. de temporibus ordin.*

C A P U T IV.

Urbanus III. *de* a *Novoloco, & de Viget Prioribus.*

SUper eo vero, quod apud vos intelleximus dubitatum, an quod de finibus, & de his quæ finibus cohærent, non præſcribendis ſtatutum per canones eſſe dignoſcitur, ſit in parochiarum limitibus, ſicut in provincialibus admittendum: illud vobis duximus reſpondendum, quod bene videtur in utroque ſervandum, ſi provinciarum fines legitima probatione, vel alias indubitata fide conſtiterit eccleſiaſtica ordinatione ſtatutos.

N O T Æ.

a NOvoloco.) Ita habetur in prima collectione, *ſub hoc tit. c. ult.* poſt Concilium autem Lateran. *p. 38. c. ult.* legitur *Turgam.* Sed cum in prima collectione addatur pars capitis *prout*, inde cognoſcitur, in præſenti referri partem textus *in c. prout 4. de dolo, & contum.* ex quo præſens inſcriptio reſtituenda eſt, & commentarium hujus textus petendum eſt ex traditis *in c. 3. de prob. c. quia 9. de præſcr.*

C A P U T F I N A L E.

a Clemens III.

SIgnificavit nobis venerabilis frater noſter *b* Anconitan. Epiſcopus, quod cum poſt recuperationem civitatis Ancon. ad habitandum in ea ſe quamplurimi contuliſſent, qui quia ante generalem occupationem Terræ Sanctæ, & in aliis civitatibus, Regni Hieroſolymitani elegerant manſionem, & in ea reſidentiam fecerunt *c* aliquantam, & adhuc etiam reſident in eadem, Prælati prædictarum civitatum eos ad ſolvenda ſibi eccleſiaſtica jura compellunt. Quia vero tranſgredi non debemus *d* terminos a Patribus conſtitutos, aut falcem in meſſem mittere alienam: ſ. v. m. quat. prædictorum locorum Prælatos, ut ſibi nullam in prædictos Ancon. habitatores juriſdictionem uſurpent, nec ab eis temporalia exigant, quibus ſpiritualia non miniſtrant, diſtrictione, qua convenit compellatis; ita tamen, quod ſi de agris in eorum parochiis conſtitutis fructus percipiunt, & in ultramarinis partibus ratione prædiorum decimæ perſolvuntur deinceps eis ipſas decimas cum integritate perſolvant, dicto vero Ancon. tanquam *e* diæceſano ſuo de ceteris reſpondere cogantur.

N O T Æ.

1 a CLemens III.) Ita etiam legitur in ſecunda collectione, *ſub hoc tit. c. un.* Et licet in margine emendetur, *Cœleſtinus III.* hæc correctio admitti non poteſt, ſiquidem ex temporis ſerie liquet, Clementis tempore civitatem Anconitanam poſſeſſam fuiſſe a Saladinis, nec adhuc per catholicos recuperatam; temporibus vero Celeſtini III. jam penes catholicos fuiſſe; unde reſtituenda eſt inſcriptio ita: *Cœleſtinus III.* Quod facilius patebit, ſi hujus textus hiſtoriam referamus, quæ ita contigit. Cum enim Kalendis Maji anno 1187. & per menſem ſequentem infeliciter a Guidone Rege Hieroſolymitano, & fidelibus Catholicis contra Saladinum Babyloniæ Regem capta S. Cruce, quam portabat Rufinus Epiſcopus Anconenſis, quamplures civitates occupatæ fuerint a Saladino, ut refert Baronius *anno 1187. & 1191.* cum tamen Philippus Galliæ Rex perveniſſet in Palæſtinam, expugnavit civitatem Ancon. ut refert ipſe Baronius *d. anno 1191.* unde plures aliarum civitatum accolæ domicilium in Anconam mutarunt, a quibus Rufinus Epiſcopus Anconenſis decimas exigebat. Parochi vero eorum, ubi prædia poſſidebant, intendebant decimas ad eos ſpectare; conſultus Celeſtinus III. a Rufino Epiſcopo Anconenſi, ſub diſtinctione reſpondit, ita ut decimæ prædiales integræ præſtarentur parochis illis, ubi prædia excolebantur: perſonales vero Epiſcopo Anconenſi, a quo Sacramenta ipſi accipiebant; nec juſte antiquos Parochos eas petere, cum illis ſpiritualia non miniſtrarent. Ex quo Pontificis reſponſo deducitur, decimas prædiales deberi parochis illis, in quorum territorio prædia excoluntur; perſonales vero illi parocho, ubi fideles habitant, & Sacramenta percipiunt. Quam ſententiam proximo titulo exponemus *in c. 3.* & illuſtravi *in c. 2. de tranſ.*

2 b *Anconit.*) Male; Ancona enim eſt urbs totius Piceni celeberrima, in littore maris Adriatici a Siculis condita, portum habens inſigni opere a Trajano extructum, Græcorum colonia, cujus meminerunt Plinius *l. 3. cap. 13.* Lucanus *l. 2.*

Illic Dalmaticis obnoxia fluctibus Ancon.

Unde cum agatur in præſenti de civitatibus Hieroſolymitanis, non poteſt de Ancona civitate intelligi, quare rectius legendum eſt *Acon*, ut Gloſſa marginalis emendat. Aco enim, ſive Acco, urbs eſt a Regibus Syriæ Demetrio, & Ptolomeo frequentata: Ptolemaidis nomen ſortita fuit: deinde Claudii Cæſaris colonia, nomine tantum, non re effecta, ut Ulpianus ait *in l. 1. ff. de cenſib.* nunc Acchon nomen retinet. Palæſtinæ præcipuum emporium fuit; ea ut Strabo refert *l. 16.* Perſæ contra Ægyptios utebantur, & illa poſtea Alexander Syriæ Rex in Regni ſedem elegit, ut refertur *l. 1. Machab. c. 10.* In Mahometanorum poteſtatem anno 638. delapſam, ac multis ſæculis ab illis poſſeſſam, Balduinus hujus nominis primus Hieroſolymorum Rex Genuenſium auxiliis recuperavit, & Chriſtianæ libertati reſtituit. Poſt multa tandem annorum curricula a Saladino Ægypti, & Syriæ Rege recepta, atque iterum a Philippo Galliæ, & Richardo Angliæ Rege poſt tertium obſidionis annum Chriſtianis reddita fuit. Denique anno 1291. a Saracenis violenter expugnata, & incendio abſumpta, poſtmodum a Mameluchis reſtaurata, illiſque tandem expulſis, a Turcis ſubacta, Oſmanico Imperio addita eſt, cui adhuc paret, Et tandem ex veteribus ædificiis ſupereſt magnificum templum D. Joanni dicatum, ut late refert Joannes Cotovicus *in itinerario Hieroſolymit. l. 1. c. fin.* Hujus civitatis Epiſcopus Rufinus conſuluit Cœleſtinum III. *in præſ.*

c *Aliquantam.*) Unde quoad ſpiritualia parochiani erant ipſius civitatis; quia quoad eccleſiaſtica munera, ut quis dicatur parochianus, ſufficit, quod degat in aliquo loco, etiam abſque animo permanendi; unde quoad ſepulturam, matrimonium, & alia Sacramenta habetur pro parochiano, & vicino ipſius oppidi ubi degit. Sanchez *de matrim. 3. l. diſp. 23. n. 2.* Amaya *in l. 7. C. de incolis, n. 101.* Baſilius *de matrim. l. 5. c. 13. §. 2.* quoad ſæcularia vero munera non dicitur quis incola, ſeu vicinus, niſi conſtet de animo permanendi in eodem loco, *l. domicilii, l. filius 22. ff. ad munic. l. in l. 203. ff. de verb. ſignif. l. 2. C. ubi Senatores, l. ſi cum 28. §. fin. ff. de fideicom. libert.* & ſi de animo non conſtet, per tranſcurſum de- 3

cem

BIBLIOTECA CENTRAL

U. A. N. L.

cem annorum ille præſumitur. Amaya *ubi ſupra*, Sanchez *d. l. 3. diſp.* 33. Alciatus *in l. pupillus* 139. *§. incola, ff. de verbor. ſignif.* Parlador. *different.* 103. unde cum in præſenti ageretur de re eccleſiaſtica, videlicet de decimis perſolvendis, creduntur quoad eas parochiani, qui in Acchonenſi civitate commorabantur, etſi animum permanendi ibi non haberent.

d *Terminos.*) Verba ſunt capitis 29. Deuteron. ibi: *Non tranſibis terminos proximi tui, quos fixerunt patres tui in poſſeſſione ſua.*

e *Diœceſano ſuo.*) Cum enim adhuc in ipſa civitate Acchon noviter a Chriſtianis recuperata parochiæ diviſæ non eſſent, Epiſcopus credebatur proprius parochus, & ipſe decimas percipere debebat, ut docuit Barboſa *lib. 3. juris Eccleſ. c. 26. §. 2. n.* 15. 4

T I T U L U S XXX.

De decimis, & primitiis, & oblationibus.

C A P U T P R I M U M.

Hieronymus a *ſuper Ezechielem.*

DEcimam partem omnium frugum Leviticæ tribui populus ex lege debebat: rurſus ex ipſis decimis Levitæ, hoc eſt inferiorum miniſtrorum gradus, decimas dabant ſacerdotibus. Erant quoque decimæ, quas pauperibus reddebant. At vero primitiva, quæ de frugibus offerebant, non erant ſpeciali nomine diffinita, ſed offerentium arbitrio derelicta. Traditionem quoque accipimus Hebræorum, non lege præceptam, ſed arbitrio Magiſtrorum inolitam, quod qui plurimum, quadrageſimam partem dabant ſacerdotibus, qui minimum, ſexageſimam: & intra quadrageſimam, & ſexageſimam licebat offerri quodcunque voluiſſent. Quod igitur in *b* Pentateucho dubium derelictum eſt, hic ſpecialiter diffinitur, propter ſacerdotum avaritiam, ne amplius a populo exigant in primitiis offerendis, ideſt, ut ſexageſima pars offeratur eorum, quæ gignuntur a terra. Si enim corus, qui Hebraice vocatur Gomor, & a Septuaginta dicitur Gomor, xxx. habet modios, tam in aridis ſpeciebus, quam etiam in liquentibus: cophi quoque, & batus decima pars eſt cori: præcipitur quoque, ut ſexta pars tam cori, quam cophi, quam bati detur Sacerdotibus in primitiis offerendis, quæ de tribus modiis dimidium facit modium: perſpicue ſupputatur, quam ſexageſimam partem primitiarum ſacerdotes accipere debent. Hæc interim juxta litteram, & Hebraicam veritatem, & ſenſiſſe ſufficiat, & audiſſe.

N O T Æ.

1 a HIeronymus.) Ita etiam habetur in ſecunda collectione, *ſub hoc tit. c.* 1. verba ipſius ſancti Doctoris extant in commentariis ſuper Ezechielem, *c.* 36. in expoſitione illorum verborum, *Et hæ ſunt primitiæ*, &c. ubi ait: „ Et hic mutatis nominibus menſurarum in lxx. editione confuſa ſunt omnia, ut quid dicatur, non poſſit intelligi. Qui enim ſupra pro ephi menſuram, & pro bato chœnica dixerant, & pro coro gomor, pro ſiclo appendiculum, & hic pro ephi poſuere menſuram, pro coro nunc gomor, nunc ipſum corum; & in menſuram olei pro bato, κοτύλην, id eſt cyathum. Dicamus igitur primum juxta litteram, δεκάδα, hoc eſt, decimam partem omnium frugum Leviticæ tribui populus ex lege debebat. Rurſus ex ipſis decimis Levitæ, hoc eſt inferior miniſtrorum gradus, decimas dabat ſacerdotibus, & hæc eſt, quæ appellatur δευτεροδεκάδην. Erant quoque aliæ decimæ, quas unuſquiſque de populo Iſrael in ſuis horreis ſeparabat, ut comederet eas, cum iret ad templum in urbe Jeruſalem, & in veſtibulo templi, & Sacerdotes, ac Levitas invitaret ad convivia. Erant autem aliæ decimæ, quas pauperibus recondebant, quæ Græco ſermone appellantur, πτωχοδέκαδα. At vero primitiva, quæ de frugibus offerebant, non erant ſpeciali numero diffinita, ſed offerentium arbitrio derelicta. Traditionem quoque accepimus Hebræorum non lege præceptam, ſed magiſtrorum arbitrio inolitam: qui plurimum, quadrageſimam partem dabat ſacerdotibus, qui minimum, ſexageſimam. Inter quadrageſimam, & ſexageſimam licebat offerri quodcunque voluiſſent. Quod igitur in Pentateucho dubium derelictum eſt, hic ſpecialiter diffinitur, propter ſacerdotum avaritiam, ne amplius a populo exigant in primitiis deferendis, ideſt, ut ſexageſimam partem offerant eorum, quæ gignuntur e terra, “ &c.

2 b *Pentateucho.*) Circa ſcriptores librorum veteris Teſtamenti, quidam certi ſunt, quidam incerti: illud certum eſt, Moyſem ſcripſiſſe Pentateuchum, ſeu quinque libros, qui vulgo libri Moyſis appellantur; quorum primus dicitur Geneſis, quia in eo deſcribitur generatio cœli, & terræ, & aliarum rerum. Secundus Exodus, quia in eo deſcribitur exitus filiorum Iſrael de Ægypto, Tertius Leviticus, quia in eo deſcribitur officium Levitarum circa tabernaculum, ſacrificia, & alias legis cæremonias. Quartus Numeri, quia in eo numeratur multitudo filiorum Iſrael per familias ſuas. Quintus Deuteronomium, ideſt, lex ſecunda, quia in eo reperitur, & explicatur lex Domini, quæ fuerat data in monte Syna. Quæ tamen in fine Deuteronomii leguntur de morte Moyſis, vel a Joſue, vel ab alio addita ſunt, ut docuerunt Becanus *in analog. c. 1. q.* 2. Cornelius a Lapide *in com. ad Pentateuchum, fol.* 23. Fr. Joannes a Sancta Maria *in prolegom. ſacr. Script.*

COMMENTARIUM.

3 IN præſenti textu nulla refertur conſtitutio eccleſiaſtica circa decimas aut primitias, ſed tantum ut perfecte intelligantur conſtitutiones de decimis, & primitiis, quæ ſub hoc titulo compilantur, hiſtorice agitur in præſenti capite de decimis, & primitiis, quæ præſtabantur ab Hebræis in lege veteri. Et primo D. Hieronymus agit de decimis, ſecundo vero loco de primitiis; diſtinguuntur enim decimæ a primitiis, quia primitiæ ſunt primi fructus, decimæ vero fructuum pars decima. Primitiæ offeruntur Deo in gratiarum actionem pro frugibus terræ; decimæ vero Levitis dabantur ob eorum ſuſtentationem, ut ſtatim dicemus: aliquando tamen promiſcue ponuntur primitiæ pro decimis, ut dum *Numerorum c.* 18. *verſ.* 26. legitur: *Cum acceperitis a filiis Iſrael decimas, quas dedi vobis primitias.* Et *verſ.* 28. *Quorum accipitis primitias.* Utrobique enim primitiarum vox ponitur pro decimis. Circa decimas refert D. Hieronymus earum tria genera fuiſſe in lege veteri. Primum genus erat decimarum, quæ præſtabantur a ceteris tribubus Levitis; ne enim Sacerdotes, ac Levitæ in rerum temporalium cura nimis ſoliciti minus diligenter divinis officiis incumberent, decrevit Dominus, ipſos nullam partem, nullamve poſſeſſionem inter alias tribus habituros, ſeipſum Dominum fore illorum hæreditatem, juxta illud Numerorum *c.* 18. *verſ.* 20. „ Dixit Dominus ad Aaron, in terra eorum nihil poſſidebitis, nec habebitis partem inter eos; ego pars, & hæreditas tua in medio filiorum Iſrael. “ In ſtipendium vero pro miniſterio liberaliter illis conceſſit, primo ut haberent 48. urbes cum agris ſuis ad paſtum jumentorum, *Numerorum c.* 38. *verſ.* 1. & ut perciperent primitias, & ut aliarum tribuum decimis alerentur, *Numeror. c.* 18. *verſ.* 21. ibi: „ Filiis autem Levi dedi omnes decimas Iſrael in poſſeſſionem pro miniſterio, quo ſerviunt mihi in tabernaculo fœderis. “ Dubium tamen eſt, an Levitæ communiter dicti, id eſt tota tribus Levi, ut complectitur Levitas proprie dictos Sacerdotes, & Pontificem; aut potius Levitæ ſtricte ſumpti, quatenus diſtinguuntur a Sacerdotibus, & Pontifice, acceperint decimas ab aliis tribubus filiorum Iſrael. Et de tota tribu Levi accipiunt cum Joſepho *l.* 4. *antiq. c.* 4. ibi: „ Et inſuper a toto populo decimas annui fructus exegit, Levitis ſimul, ac Sacerdotibus conferenda; “ & ex illis verbis Nehemiæ, apud Eſdram *l.* 2. *c.* 10. *verſ.* 38. „ Erit autem Sacerdos filius Aaron cum Levitis in decimis Levitarum. “ Ribera in ſuo libro *de templo, l.* 3. *c.* 4. Becanus *in analog. c.* 7. *n.* 5. Sed contrarium rectius docuerunt Menochius *de Repub. Hebræor. l.* 2. *c.* 4. Abulenſis *in d. c.* 18. *Num.* Nam verba Eſdræ, & Joſephi commode poſſunt accipi de decimarum decimis; quas Levitæ dabant Sacerdotibus, de quibus ſtatim: per has enim Leviticarum decimarum fiebant principes. Ad ſecundum genus decimarum ſpectant decimæ, quas Levitæ ex decimis a populo receptis petebant, Levitæ enim ex his decimis, quas accipiebant ab aliis tribubus, iterum præſtabant decimas ſummo Sacerdoti, ſeu Pontifici. *Num. c.* 18. *verſ.* 26. ibi: „ Præcipe Levitis, atque denuncia: Cum acceperitis a filiis Iſrael decimas, quas dedi vobis, primitias eas offerte Domino, id eſt, decimam partem decimæ, ut reputetur vobis in oblationem primitivorum, tam de areis, quam de torcularibus; & de univerſis, quorum accipitis primitias, offerte Domino, & date Aaron ſacerdoti. “ Dubium tamen eſt, an decimæ hæ, quæ præſtabantur a Levitis, darentur ſoli Pontifici, an omnibus Sacerdotibus? Lira, & Abulenſis putant ſoli ſacerdoti dari, juxta illud *Num. c.* 18. *verſ.* 29. *Date Aaron Sacerdoti.* Joſephus autem exiſtimat, non ſolum Pontificis, ſed generatim omnibus ſacerdotibus præſtari. Alii denique ſoli quidem Pontifici datas fuiſſe, ſed ad diſtribuendum ſacerdotibus, exiſtimant, juxta illud *Num. c.* 18. *verſ.* 8. „ Loquutus eſt Dominus ad Aaron: Ecce dedit tibi cuſtodiam primitiarum earum; “ ideſt, ut cuſtodias, & diſtribuas filiis

filiis ſuis Sacerdotibus, ut ſtatim ſequitur, ibi: “ Omnia quæ ſanctificantur a filiis Iſrael, tradidi tibi, & filiis tuis, pro officio ſacerdotali. “ Quo etiam ſpectat illud 2. *Eſdræ c.* 10. *verſ.* 38. „ Levitæ offerent decimam partem decimæ ſuæ in Domo Dei noſtri ad gazophylacium, in domum theſauri. “ Quam ſententiam ſequitur Becanus *in analog. c. 7. q.* 6. Tertium genus decimarum erant earum, quas ſinguli patres familias debebant quotannis apud ſe ſervare, & poſtea cum Levitis comedere in loco, ubi erat tabernaculum, vel templum, idque tribus anni temporibus, nempe in Paſchate, Pentecoſte, & feſto Tabernaculorum. De his accipiendum eſt illud *Deuteron. c.* 14. *verſ.* 22. „ Partem ſeparabis de cunctis fructibus tuis, qui naſcuntur in terra per annos ſingulos, & comedes in conſpectu Domini Dei tui in loco, quem elegerit, ut in eo nomen illius invocetur. “ Tandem aliud genus decimarum erat, quas tertio anno ſinguli ſeparare debebant in propriis domibus, & cum Levitis, peregrinis, pupillis, & viduis communicare, juxta illud *Deuter. c.* 14. *verſ.* 28. „ Anno tertio ſeparabis aliam decimam ex omnibus, quæ naſcuntur tibi eo tempore, & repones intra januas tuas, venietque Levites; qui aliam non habet partem, nec poſſeſſionem tecum, & peregrinus, ac pupillus, & vidua, qui intra portas tuas ſunt, & comedent, & ſaturabuntur, ut benedicat tibi Dominus Deus tuus. “ Referunt Spondanus *in annal. ſacr. anno* 2575. Menochius, & Becanus *ubi ſup.* Abulenſis *in Matthæum, c.* 23. *q.* 145. *& ſeq.* Carolus Sigonius *de Republ. Hebræor. l. 4. c.* 15. Petrus Cuneus *eod. tract.* Joſephus Scaliger *in opuſc. de decimis ex lege Dei.* Ex his decimis ſolutis de omni eſculento hominis, poculentoque, item de bobus, capris, ceteriſque animalibus, quæ ſub paſtoris virga tranſeunt; primo delibabantur primitiæ, ſecundo theruma, tertio decima. Primitiæ de ſpicis, uvis, & oleis dumtaxat offerebantur (ut ſtatim dicemus) in corbe, ideſt de fructibus nondum trituratis in area, aut preſſis in torculari, & dicebatur ſolvi *de Tabal.* Theruma ſolvebatur de acervo, aut fructibus elaboratis, tradebaturque ſacerdotibus. *Deuter. c.* 18. *verſ.* 4. cujus pars lege determinata non erat, moribus tamen certam fruitionem accepit, ſecundum quos quando quadrageſima pars fructuum dabatur, dicebatur theruma magna, aut boni oculi; ſi vero dabatur quinquageſima, dicebatur mediocris; quando vero offerebatur ſexageſima, qua minor eſſe non poterat, dicebatur theruma minor, vel maligni oculi; ita Scaliger *ubi proxime.* Therumam coloni tenebantur Hieroſolymas deferre in ipſis ſpeciebus; condebaturque in apothecis Templi, *l.* 2. *Paralip. c.* 31. in cujus verſu 13. traditur, cuſtodiæ therumarum præpoſitos fuiſſe Levitas ſpectatæ fidei, quas ſi non detuliſſent coloni, mittebantur qui eorum nomine eas deferrent in Templum: miſſi Græco vocabulo Apoſtoli dicebantur, cautumque fuit, ne ex Gentibus, ſed ex populo mitterentur. Poſt primitias & therumas colonus de reſiduo decimam partem omnium fructuum dabat, quæ ſolvebatur Levitis, & dicebatur hæc, *Decate prote*, ideſt decimatio prima. De hac decimatione prima rurſus Levitæ decimas dabant ſacerdotibus, quæ dicebatur, *Decate deutere*, ſive decimatio ſecunda; dicebatur etiam theruma decimæ, ſive decima Levitarum, ut eſt apud Tobiam *c. 1. verſ.* 7. *Numero c.* 18. quæ pars erat ſacrata, nec poterat abſumi, niſi in atrio Templi. Erat etiam præciſe Hieroſolymam deferenda, aut ſi longior via eſſet, diſtrahebantur ſpecies, pecuniaque inde redacta deſerviebat ad coemendum Hieroſolymis victimas, oleum, frumentum, & inde epulum parabatur dictum *Chariſterion*, ſive mutuæ benevolentiæ, & charitatis, quo excipiebantur coloni, decimatores, & Levitæ. *Deuter. c.* 14. *verſ.* 24. Novem ergo reliquæ partes, tanquam profanæ, quæ Levitis cedebant pro eorum ſuſtentatione, ubilibet ab ipſis poterant abſumi, vendi & diſtrahi, etiam extra Hieroſolymam *d. c.* 18. *Num. verſ.* 31. de quibus decimationibus prima, & ſecunda, ſi fides eſt Petro Galatino *de arcanis catholicæ verit. l. 1. c.* 5. magna cum cura egerunt Thalmudiſtæ; ſeptima enim ejus pars, & commentaria ipſius per novem capita de prima decimatione agebat, quæ pars *Maſſecheth maſcerpiſin* dicebatur; octava vero pars, quæ dicebatur *Meſſecheth maſcerſeni* per tria capita exponitur ab Abulenſi ſupra. De ſecunda decimatione, quæ Levitis remanebat, aliam diviſionem fecit Abulenſis *ubi ſup. q.* 140. & 149. ſed adductam ſequor, quam eſſe congruentiorem explicationi præſentis textus, dixit D. Joſephus de Retes *de don. c. 11. n.* 12.

4 *De primitiis.* Circa primitias ſciendum eſt, eas valde differre a decimis; ſiquidem primitiæ ſunt primi fructus, decimæ autem ſunt decima pars fructuum, & proventuum. Illæ immediate offeruntur Deo in gratiarum actione pro frugibus terræ: hæ proxime Sacerdotibus dantur ad ſuſtentationem, & ſtipendium pro miniſterio, quo ſerviunt templo. Soli Sacerdotes & Pontifex accipiebant primitias, & primogenita a filiis Iſrael. Deinde ſciendum eſt, quod primitiæ ſolvebantur ter in anno, ut notant Lyranus & alii. Primo in Paſchate, de novis ſpicis. Secundo in Pentecoſte, de novis panibus. Tertio in Septembri, in feſto Tabernaculorum, de novis fructibus. Nam illis tribus anni temporibus tenebantur omnes mares venire ad locum, quem elegerat Dominus, *Deut. c.* 16. *v.* 16. De primitiis ſpicarum, quæ in Paſchate offerebantur, intelligitur illud Levit. *c.* 23. *v.* 10. ibi: „ Cum ingreſſi fueritis terram, quam ego dabo vobis, & meſſueritis ſegetem, feretis manipulos ſpicarum, primitias meſſis veſtræ ad Sacerdotem, qui elevabit faſciculum coram Domino, ut acceptabile ſit pro vobis altero die Sabbati, & ſanctificabit illum. “ Ritus autem offerendi deſcribitur *Levit. c.* 2. *verſ.* 14. his verbis: „ Si autem obtuleris munus primarum frugum tuarum Domino de ſpicis adhuc virentibus, torrebis igni, & confringes in morem farris, & ſic offeres primitias tuas Domino, fundens ſupra oleum, & thus imponens, quia oblatio Domini eſt. “ De primitiis panum, quæ offerebantur in Pentecoſte, intelligitur illud *Levit. c.* 23. *v.* 15. ibi: „ Numerabitis ergo ab altero die Sabbati, in quo obtuliſtis manipulum primitiarum, ſeptem hebdomadas plenas uſque ad alteram diem expletionis hebdomadæ ſeptimæ; ideſt, quinquaginta dies; & ſic offeretis ex omnibus habitaculis veſtris panes primitiarum duos de duabus decimis ſimilæ fermentatæ, quos coquetis in primitias Domini, &c. “ Nomine primitiarum, cum earum in ſacra pagina mentio fiat, præcipue intelliguntur primitiæ illæ, quæ collectis jam fructibus, tam ex meſſe, quam ex uvis offerebantur menſe Septembris: & licet harum primitiarum quantitas in lege Moyſis non fuerit definita; tamen ex conſuetudine, vel uſu majorum receptum erat, ut daretur inter quadrageſimam, & ſexageſimam partem, ita ut liberaliores primitiæ eſſent pars quadrageſima fructuum, ſtrictiores vero ſexageſima, ut tradit D. Hieronymus in præſenti, & referunt Abulenſis *in c.* 18. *Num. q.* 14. Maldonatus *in c.* 45. *Ezech.* P. Menochius *de republica Hebræor. lib.* 2. *c.* 16. eas Hebræi offerebant ex lana, *c.* 18. *Deuter. verſ.* 4. & ex aliis fructibus, ut ait Iſidorus Clarius *in c.* 15. *Num.* ibi: „ Dicunt vero Hebræi ſe teneri ad ſeptem ſpecies primitiarum, nempe ad triticum, hordeum, uvas, ficus, olivas, malogranata, & dactylos palmarum. “ Refert Novarinus *lib. 5. ſchediaſmatis, c.* 13. Quam primitiarum præſtationem Eccleſia approbavit, imo & præcepit, *c. Eccleſiæ* 13. *qu.* 2. *c. decimas, c. revertimini,* 16. *qu.* 1. *c. decimas,* 16. *qu.* 7. Nicolaus *ad conſulta Bulgar, c.* 89. ibi: *Fruges novas, & rerum offerre primitias etiam veteribus moris erat.* Quod pene ab initio mundi Abel, & Cain egiſſe legimus, junctis traditis a Baronio in apparatu, *n.* 9. & *anno* 1. *n.* 16. & *anno* 34. *n.* 52. & 139. & *anno* 44. *n.* 88. & *anno* 57. *n.* 28. Turriano *lib. 2. pro epiſt. c.* 14. Beyerlink *verbo Primitiæ, tom.* 6. Joannes Dartis *de benef. ſect. 1. c.* 1. & *ſect. 2. cap.* 2. Fagundez, Tamburino & Leandro *in quinque præcept. Eccleſ.* Barboſa *de offic. Parochi, c.* 27. Lemaiſtre *de decimis, lib. 1. c.* 2. Alteſerra *lib. 3. diſſert. c.* 3. & 8. Et conſuetudo vetus Eccleſiæ fuit, primitias novarum frugum benedicere in altari, ex inſtitutione Eutychiani Papæ, ut patet ex Pontificali Damaſi, ibi: *Hic inſtituit fruges fabæ, & uvæ in altari benedici.* Et in Concilio Carthag. 3. *can.* 3. frumenti, & uvæ mentio fit, quæ in altari benedicuntur: & in Synodo Trul. *can.* 28. ſtatuitur, ut primitiæ uvæ, & frumenti offerantur in altari benedicendæ ſua peculiari benedictione; & *in can. 3. Apoſtolorum*, juxta veterem interpretationem cavetur: *Offerre non liceat aliquid ad altare præter novas ſpicas, vel uvas*; eaſque primitias offerri in certis diebus Dominicis, innuit S. P. Damianus *lib. 4. epiſt.* 16. ibi: *Poſt hanc illa feſtivitas ſequitur, quæ dicitur Novorum, cum primitiæ ſcilicet de novis frugibus offeruntur.* Notarunt D. Th. 2. 2. *q.* 86. *art.* 4. Menardus *ad Sacram. D. Gregorii, fol.* 173. Sauſay *in Panopl. ſacerd. lib. 2. art.* 15. Et de hac benedictione novarum frugum nonnulla notavi *in cap.* ∴. *Concil. Illiber.* Apud Gentiles etiam primos fructus, frugumque primitias Diis offerri notum eſt. Plinius *lib. 18. hiſt. c.* 2. ibi: *Non deguſtabant novas fruges, & vina, antequam ſacerdotes primitias libaſſent.* Et *lib. 12. c. 14. & 19.* Maximus Tyrius *diſſert. 14. n.* 85. Agricolas ab hac religioſitate collaudat Porphidius *lib. 2. de abſtinent.* Audi Simplicium *in cap. 38. Epicteti.* „ Externarum rerum, quas Deus dederit, primitias offero; nam jus, faſque poſtulat iis offerri primitias, qui dederant; non quod his egeat Deus (neque enim probitate noſtra eget, neque rectis de ſe opinionibus;) ſed nos per hæc pro ea menſura, quæ nobis convenit, illuſtrationis divinæ facti capaces Deum ſuſcipimus. “ Ovidius *lib. 2. Faſt.*

Farra tamen veteres jaciebant, farra metebant;
Primitias Cereris farra reſecta dabant.

Tibullus *lib. 1. eleg.*

Et quodcumque mihi pomum novus educat annus,
Libatum Agricolæ ponitur ante Deo.

Apulejus *in apolog.* Horatius *lib. 3. od.* 22. Porphidius *in libel. de abſtin. animal.* Suidas *verbo Hermayen.* Et prima ſpolia ab ipſis Diis conſecrata fuiſſe, patet ex Virgilio *lib. 7. Æneid.*

Hæc ſunt ſpolia, & de Rege ſuperbo Primitiæ.

Ovid. *lib. 3. Faſtor.*

Te memorant Gange, totoque Oriente ſubacto,
Primitias magno ſuppoſuiſſe Jovi.

Alia in hanc rem ex Ethicis ſubminiſtrabunt Baſilius Legion. *q. 4. ſcholaſt. cap.* 3. Duarenus *lib. 7. de ſacris eccleſ. cap.* 1. Germonius *lib. 1. de ſacr. immun. cap.* 14. P. Faber *lib. 2. ſemeſtr. c.* 3. Lindembrog. *in not. ad Cenſor. de die natali, cap. 1. fol.* 16. Tiraquel. *ad Alex. lib. 5. cap.* 18. & *de primog. in præfat. n.* 69. qui notant Athenienſes primitias crinium Numini dedicaſſe Delphis: in quam rem alia dabit Caſtaldus *lib. de feſt. Græc. verbo Apaturia.*

CA-

BIBLIOTECA CENTRAL
U.A.N.L.